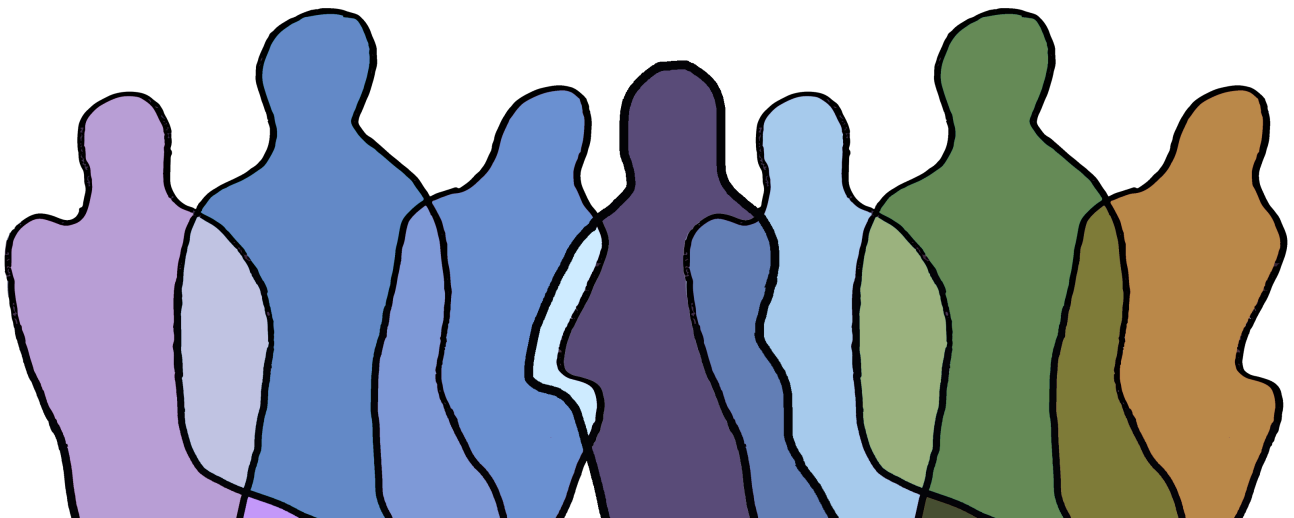


FORSTÅELESERAMMER I GRØNLANDSK-DANSKE RELATIONER

Postkoloniale identiteter og interkulturelle emotioner i hybride subkulturer



Specialeafhandling af Ida Marie Heuser (63839)

Vejleder: Carsten Levisen

Roskilde Universitet, 1. juni 2023

Dansk

Medvejleder: Lars Jensen

Antal anslag: 160.162

RESUMÉ

This thesis examines frameworks for understanding postcolonial identities and intercultural emotions in Danish-Greenlandic relations. To gain a better understanding of this, I engage a language-cultural consultation with three female consultants who all have familial Greenlandic and Danish relations. Based on Anna Wierzbicka and Cliff Goddards cultural pragmatics I investigate which cultural assumptions people who occupy these hybrid identities articulate. With their script-theory I articulate cultural scripts for *tiden er moden* (“the time is ripe”), *at omgå danskerhad* (“how to avoid Danish-hate”), *Julie Berthelsen-fænomenet* (“the Julie Berthelsen-phenomenon”), *at ligne en grønlander* (“to look like a Greenlander”), *ikke at ligne en grønlander* (“not to look like a Greenlander”) and *at passe på* (“to be careful”). To bring awareness to the colonial- and postcolonial history between Greenland and Denmark I use Eric A. Anchimbés postcolonial pragmatics to investigate how pragmatic analytical categories make different identities possible. Furthermore, which subcultures the consultants are part of and which emotional meanings are possible through different frameworks for understanding the colonial- and postcolonial history between Denmark and Greenland.

The analysis suggests that a framework for understanding the modernization-period in Greenland in the 1950-60’s as a ‘danization’ of the Greenlandic population, rather than a necessary political initiative, can create pragmatic strategies that challenge cultural assumptions about Greenlanders as a homogenous group of people. Something can be articulated ‘now’ which could not ‘before’. I argue that this makes intergenerational respect possible, furthermore the acquiring of knowledge around Greenlandic culture from an entrypoint of curiosity instead of shame and insecurity. I discuss how cultural assumptions can be negotiated from a hybrid perspective. Furthermore, how affiliation with collectivistic cultural norms can be thought of as a privilege, because the modernization-period was characterized by the isolation of Greenlandic people from Greenlandic relations. Articulating this could bring awareness to a different framework for understanding the modernization-period where ‘the Danish way is not always the right way’.

The thesis concludes a coexistence of a postcolonial subculture and a variation of hybrid subcultures. Furthermore, that emotional reactions can insinuate how a person, or their interlocutor, has a homogenous understanding of Greenlanders. The time is right to challenge these feelings and cultural assumptions through different pragmatic strategies.

| | |
|---|-----------|
| INDHOLDSFORTEGNELSE | |
| RESUMÉ | 1 |
| KAPITEL 1: INDLEDNING | 3 |
| 1.1 Problemfelt | 3 |
| 1.1.1 Motivation | 4 |
| 1.1.2 Ordvalg | 4 |
| 1.1.3 Forskellige forståelsesrammer | 5 |
| 1.1.4 Undersøgelsens design | 6 |
| 1.2 Problemformulering | 7 |
| KAPITEL 2: TEORETISK TILGANG | 7 |
| 2.1 Anna Wierzbicka og Cliff Goddards Kulturpragmatik | 8 |
| 2.1.1 Grundtanker | 8 |
| 2.1.2 Scriptteori | 9 |
| 2.1.3 Opsamling | 11 |
| 2.2 Eric A. Anchimbés postkoloniale pragmatik | 12 |
| 2.2.1 Hybriditet | 12 |
| 2.2.2 Anchimbés pragmatiske analysekategorier | 13 |
| 2.2.3 Opsamling | 15 |
| 2.3 Isvtan Kecskés og Laura Alba-Juez' interkulturelle pragmatik | 15 |
| 2.3.1 Den sociokognitive tilgang | 16 |
| 2.3.2 Egocentrisme | 17 |
| 2.3.3 Kontekst og sammenskabte viden | 17 |
| 2.3.4 Interkulturelle emotioner | 18 |
| 2.3.5 Opsamling | 20 |
| KAPITEL 3: METODISKE OVERVEJELSER | 20 |
| 3.1 Den sprogekulturelle konsultation | 21 |
| 3.1.1 De sprogekulturelle konsulenter | 21 |
| 3.1.2 Den sprogekulturelle konsultations opbygning | 23 |
| 3.1.3 Forskerposition | 25 |
| 3.1.4 Det Grønlandske Hus | 27 |
| 3.2 Behandling af kvalitative data | 27 |
| 3.2.1 Transskription | 27 |
| 3.2.2 Valg af analysefokus | 28 |
| KAPITEL 4: ANALYSEAFSNIT | 29 |
| 4.1 Inter-generationel respekt i en postkolonial subkultur | 29 |
| 4.1.1 "Tiden er moden" | 30 |
| 4.1.2 'Danskerhad' | 32 |
| 4.1.3 Koloniale- og postkoloniale identiteter i en postkolonial subkultur | 34 |
| 4.1.4 Interkulturelle emotioner i en postkolonial subkultur | 36 |
| 4.1.5 Delkonklusion | 38 |
| 4.2 Repræsentation af Grønland i hybride subkulturer | 39 |
| 4.2.1 "Julie Berthelsen-fænomenet" | 39 |
| 4.2.2 "Du ser ikke grønlandsk ud" | 43 |
| 4.2.3 'At passe på' | 46 |
| 4.2.4 Koloniale- og postkoloniale identiteter i hybride subkulturer | 49 |
| 4.2.5 Interkulturelle emotioner i hybride subkulturer | 52 |
| 4.2.6 Delkonklusion | 54 |
| KAPITEL 5: DISKUSSION | 56 |
| 5.1 Konflikt eller krav på respekt? | 56 |
| 5.2 Hvordan udfordrer man følelser og antagelser? | 58 |
| KAPITEL 6: KONKLUSION | 61 |
| KAPITEL 7: LITTERATURLISTE | 63 |
| 7.1 Bilag | 65 |

KAPITEL 1: INDLEDNING

”Culture embodies those moral, ethical and aesthetic values, the set of spiritual eyeglasses, through which they come to view themselves and their place in the universe. Values are the basis of a people’s identity, their sense of particularity as members of the human race. All this is carried by language. Language as culture is the collective memory bank of a people’s experience in history. Culture is almost indistinguishable from the language that makes possible its genesis, growth, banking, articulation and indeed its transmission from one generation to the next”

(Decolonising the mind, Wa Thiong’o, 1986: 14)

I ovenstående citat beskriver Ngugi Wa Thiong’o en følelse af særegenhed og en sans for moralske, etiske og æstetiske værdier. Han beskriver, hvordan disse afgør vores plads i tilværelsen, og vores fornemmelse af at være et vigtigt medlem af menneskeheden. Derudover sprogets vigtighed for at skabe denne betydning. Sprog er en vigtig del af menneskers evne til at give betydning til verden omkring sig (Levisen et al, 2019: 1). Det er essentielt for mennesker at kunne sætte ord på det vi ser, hører, gør, tænker, ved, føler, vil have og ikke vil have. Ofte kan de ord, som vi bruger i dagligdagens interaktioner, være svære for sprogbrugere at forklare betydningen af (Levisen et al, 2019: 1). Det kan ligeledes være svært at forklare, hvordan de sprog, og den måde vi bruger vores sprog på, har indflydelse på, hvilket liv, vi lever og hvordan. Det kan imidlertid være endnu sværere at give betydning til det, som der ikke er noget sprog for, men som vi har adgang til gennem følelser og sanser. Jeg er nysgerrig på, hvad der sker, når man føler og sanser, men ikke altid har noget sprog for at italesætte ens særegenhed eller moralske, etiske og æstetiske værdier i det danske samfund. Når det kan være udfordrende at finde sin plads i tilværelsen, eller som vigtigt medlem af de mennesker man omgiver sig med, fordi de ikke spejler de følelser og fornemmelser man har.

1.1 Problemfelt

I følgende afsnit vil jeg præsentere specialets afsæt og redegøre for dets relevans. Jeg vil præsentere den kontekst jeg skriver specialet ind i, og hvilke fremgangsmåder, jeg vil tilgå problemstillingen med. Det leder frem til specialets problemformulering.

1.1.1 Motivation

Jeg er selv vokset op med tætte grønlandsk-danske relationer. Jeg giver dog ikke mening til verden omkring mig med Kalaallisut (grønlandsk). Det er ikke et sprog, som jeg har mulighed for at finde min plads i tilværelsen med. Det gør jeg igennem dansk. Det betyder, at jeg i størstedelen af mit liv har erhvervet min grønlandske identitet med danske kategoriseringer og termer. “Jeg er kvart grønlænder”, senere “Min mormor kom fra Grønland”. Kun i trygge omgivelser med folk, jeg stoler på, har jeg turde at sige: “Jeg er grønlænder”.

Jeg er vokset op med grønlandske ord, som jeg aldrig forstod betydningen af. Jeg kan ikke huske dem, men jeg kan huske følelsen. Jeg kan huske følelsen af at have gjort noget, som i andre kontekster kunne have udløst en reprimande, men i min mormors selskab udløste det et ord og en hjertevarm latter. En rummelighed. Følelserne er den eneste adgang, jeg har fået til den kollektive hukommelsesbank, som min mormor var i besiddelse af. En hukommelsesbank, som jeg ikke vidste hun havde indtil for nyligt.

Jeg er ikke vokset op med at høre Sumés sange eller at beundre Aka Høeghs billeder. Jeg kendte ikke aktuelle kunstnere, forfattere, filmskabere og skuespillere fra Grønland. Lige bortset fra Julie Berthelsen og Rosa fra Bagedysten. Jeg er ikke vokset op med at høre historier fra min mormors barndom, eller om mystiske væsner, som levede i fjeldene og langt under havets overflade. Jeg har ikke fået forklaret, hvordan de forskellige redskaber, som hang på min mormors vægge, skulle bruges i de omgivelser, hvor de i sin tid tjente deres formål.

Den viden har jeg først opsøgt de seneste par år. I takt med at jeg har fået mere viden, har jeg fået mulighed for at give følelserne betydning.

1.1.2 Ordvalg

Jeg er bevidst om, hvilke konnotationer ordvalg som: Grønland og grønlændere medfører - identitetsmarkører, som er blevet defineret af andre. Ord som: Kalaallit Nunaat, inuit, Kalaaleeq er langt mere hensigtsmæssige som identitetsmarkører defineret af befolkningen selv. Jeg vælger dog at bruge ordene Grønland og grønlændere. Det gør jeg fordi mit speciale netop beskæftiger sig med problematikken ved at blive defineret af en dansk forståelse af grønlandsk kultur.

1.1.3 Forskellige forståelsesrammer

I historien mellem Grønland og Danmark, er Grønland og grønlændere ofte blevet anset som en 'naturlig national forlængelse' af Danmark og danskere (Jensen, 2016: 7). Det fortælles sjældent hvordan Grønland var en dansk koloni fra 1721-1953, og hvis det gør, går fortællingen ud på hvordan "Danmark har gjort det godt. Bedre end alle andre kolonimagter" (Bjørnsson, 2016: 146). Da Grønland i 1953 blev et dansk amt, var det et ophør af den politiske kolonisering. Grønland skulle blive anset som en ligestillet politisk partner. Samtidig var perioden kendetegnet ved en modernisering af Grønland. Her kom tusindvis af danskere til Grønland med en eventyrlysten arbejdsmoral (Jensen, 2016: 12) Derudover kom 1600 grønlandske børn til Danmark mellem årene 1961 og 1976 på et års skoleophold (Thisted, 2018: 75). De politiske valg i perioden blev ofte omtalt af Danmark som nødvendige og 'i den bedste mening' (Bjørnsson, 2016: 146). Det grønlandsk-kulturelle blev ikke anset for vigtigt og dermed valgt fra (Bjørnsson, 2016: 146). Derfor er moderniseringsperioden¹ inden for de seneste par år blevet beskrevet som en kulturel danisering af den grønlandske befolkning (Bjørnsson, 2016: 146). Mange har siden 1953 kæmpet for større og større grad af politiske rettigheder. Først Hjemmestyre i 1979 og Selvstyre så sent som i 2009. Indførelsen af Selvstyre betød blandt andet, at det officielle sprog i Grønland blev grønlandsk, og at Grønland har mulighed for selvstændighed ved folkeafstemning (STM, u.å).

I de seneste år har politiske tiltag fra moderniseringsperioden fået større opmærksomhed i den offentlige debat. Mette Frederiksen gav i 2022 en undskyldning til de grønlandske 'eksperimentbørn'. Eksperimentbørnene var 22 børn som blev sendt til Danmark i 1950'erne for at kunne vende tilbage til Grønland som danske rollemodeller (Synnestvedt, 2022). Et andet politisk tiltag fra moderniseringsperioden, som har fået opmærksomhed i den offentlige debat, er 'Spiralkampagnen'. Den stod på fra 1960 indtil 1991, hvor den grønlandske regering, Naalakkersuisut overtog ansvaret for sundhedsområdet fra den danske stat. Her fik grønlandske piger og kvinder indsat spiral uden samtykke både i Grønland og i Danmark. I 2022 blev der nedsat en kommission som har til formål at udrede 'Spiralkampagnen'. (Kristensen, 2022). De seneste år har koloniseringen af Grønland ligeledes fået større opmærksomhed. Det har den som følge af den globale 'Black Lives Matter'-bevægelse i kølvandet af mordet på George Floyd. I den forbindelse blev Hans Egede statuen i Nuuk

¹ I efterfølgende vil perioden blive omtalt som moderniseringsperioden, i tråd med Jensen og Bjørnssons forståelse, som beskriver det tvivlsomme i at beskrive den som en modernisering eller en danisering af den grønlandske befolkning

overhældt med rød maling af aktivister. På soklen blev skrevet 'decolonize'. Dette skabte debat om den danske kolonisering af Grønland og dets betydning for samfundet i dag (Savin, 2020).

De grønlandsk-danske politiske relationer er altså i skrivende stund til forhandling i den offentlige debat. Den politiske nedprioritering af grønlandsk sprog og kultur har sat sine spor i Grønland og Danmarks fortid, og det har konsekvenser den dag i dag. For eksempel var en FN rapportør for 'Oprindelige folks rettigheder' på officielt besøg i Grønland og Danmark i januar 2023. Han konstaterede: "[...] en mangel på etablerede procedurer og mekanismer til at stå fast på inuitfolkets ret til frit, forudgående og informeret samtykke." (FN, 2023). Her henviser han til blandt andet 'Spiralkampagnen' og anbringelse af børn i danske plejefamilier uden samtykke fra grønlandske forældre (FN, 2023). Senest har folketingsmedlem for Siumut, Aki-Matilda Høegh-Dam fremført en ordførertale på grønlandsk i folketingssalen. Det gjorde hun med henblik på, at demonstrere mange grønlænderes realitet, hvor beslutninger i Folketinget bliver taget på et sprog de ikke forstår - dansk (Berthelsen, 2023).

I den offentlige debat bliver der altså stillet spørgsmålstejn ved, om en egentlig afkolonisering af Grønland har fundet sted. Der findes dermed forskellige forståelsesrammer for moderniseringsperiodens indgreb, og hvilken betydning disse har haft for Grønland og Danmark. Jeg ønsker at forstå, hvordan disse forståelsesrammer giver adgang til forskellige identiteter og følelser i grønlandsk-danske relationer. Jeg vil undersøge, hvordan de politiske tiltag i moderniseringsperioden har haft indflydelse på folk med grønlandsk-danske relationer og, hvordan de har fundet deres plads i tilværelsen. Derudover hvordan opmærksomhed omkring politiske tiltag i moderniseringsperioden i den offentlige debat har medført en ny forståelsesramme, som kan give et sprog for følelserne, sanserne og identiteterne.

1.1.4 Undersøgelsens design

For at undersøge forståelsesrammer i grønlandsk-danske relationer, vil jeg foretage en sprogekulturel konsultation² med folk, som både har tætte grønlandske og danske relationer. De sprogekulturelle konsulenter repræsenterer både deres grønlandske og danske relationer. Derfor vil jeg ikke undersøge relationerne som to adskilte størrelser, men undersøge, hvilke kulturelle antagelser, som gør sig

² For yderligere forklaring, se Kapitel 3: Metodiske overvejelser

gældende i en sprogkultur, som er et resultat af moderniseringsperiodens indgreb. Derudover hvilke kulturelle antagelser, som forhandles af konsulenterne i den sprogekulturelle konsultation.

For at undersøge, hvilke kulturelle antagelser de sprogekulturelle konsulenter italesætter, vil jeg anvende Anna Wierzbicka og Cliff Goddards kulturpragmatik. De foreslår kulturelle scripts, som en metode- og analysestrategi, som kan belyse et insiderperspektiv. Fremfor at betragte en sprogkultur med ens egen sprogkulturs begreber, vil jeg med denne teori benytte mig af semantiske primer, som er ord, der går igen på alle sprog.

Da jeg undersøger grønlandsk-danske relationer, kan jeg ikke undgå at forholde mig til de koloniale og postkoloniale forståelsesrammer som jeg har belyst i problemfeltet. For at undersøge disse med et begrebsapparat, som tager udgangspunkt i postkoloniale samfund, vil jeg inddrage Eric A. Anchimbés postkoloniale pragmatik. Anchimbés teori vil give mig mulighed for at belyse, hvilke postkoloniale identiteter som er tilstede i den sprogekulturelle konsultation.

Jeg finder det ikke kun relevant at undersøge, hvordan forskellige forståelsesrammer giver adgang til forskellige kulturelle antagelser og identiteter, men også hvordan disse forhandles i den sprogekulturelle konsultation. Hertil vælger jeg at inddrage Istvan Keckses og Laura Alba-Juez' interkulturelle pragmatik. Med deres teori har jeg mulighed for at belyse, hvilke subkulturer og emotionelle betydninger de sprogekulturelle konsulenter indgår i.

Ovenstående problemfelt, som klarlægger de forskellige forståelsesrammer, der eksisterer i grønlandsk-danske relationer og undersøgelsens relevans, har ledt til følgende problemformulering:

1.2 Problemformulering

Hvilke kulturelle scripts danner grundlag for forståelsesrammer i grønlandsk-danske relationer, og hvordan udspiller postkoloniale identiteter og interkulturelle emotioner sig i hybride subkulturer?

KAPITEL 2: TEORETISK TILGANG

I følgende afsnit vil jeg præsentere de tre teoretiske perspektiver som analysen er forankret i. Den første er Anna Wierzbicka og Cliff Goddards teoretiske perspektiv kulturpragmatik, med hvilken jeg vil undersøge kulturelle antagelser i grønlandsk-danske relationer. Den kulturpragmatiske tilgang

centrale analytiske greb er at artikulere kulturelle scripts i en given sprogkultur. Dernæst vil jeg præsentere det teoretiske perspektiv, postkolonial pragmatik, som fremlagt af Eric A. Anchimbe. Anchimbets teori giver mig indblik i hvilke pragmatiske analysekategorier, som kan belyse hybride sprogkulturer, der er påvirket af kolonitidens indgreb. I præsentationen vil jeg forankre dem i en grønlandsk kontekst, hvortil jeg yderligere vil forankre dem i en grønlandsk-dansk kontekst i mit analyseafsnit. Med denne teori vil jeg undersøge, hvilke identiteter folk med grønlandsk-danske relationer har adgang til, ud fra forskellige forståelsesrammer. Slutteligt vil jeg præsentere Istvan Kecskes og Laura Alba-Juez' teoretiske perspektiv interkulturel pragmatik, som skal give mig indblik i, hvordan der eksisterer forskellige subkulturer, og forskellige emotionelle betydningsdannelser i interkulturelle interaktioner mellem disse.

2.1 Anna Wierzbicka og Cliff Goddards Kulturpragmatik

I følgende afsnit vil jeg præsentere de grundlæggende verdensforståelser som Anna Wierzbicka og Cliff Goddard har baseret deres scriptteori på. Dernæst vil jeg præsentere scriptteori, og hvordan det er baseret på helt basale sproglige betydninger, som alle sprog deler. Derudover hvordan disse kan lægge til grund for specifikke kulturelle antagelser. Slutteligt vil jeg præsentere, hvilket fokus jeg anlægger på den indsamlede empiri ved hjælp af scriptteori.

2.1.1 Grundtanker

Anna Wierzbicka anslog i hendes monografi *Cross-Cultural Pragmatics: The Semantics of Human Interaction* (1991/2003) tankegangen, som skulle lede til teorien om kulturelle scripts. Denne monografi viser, hvordan selv de mest komplekse interpersonelle interaktioner afgøres af, hvad 'du' og 'jeg' føler, tænker og vil, på et bestemt tidspunkt. Samtidig er interaktionerne ikke kun afgjort af forholdet mellem 'du' og 'jeg', men også af, hvem vi hver især er. Både som individer, men også som medlemmer af sociale, kulturelle og etniske grupper (Wierzbicka, 2003: 2).

Wierzbicka gør opmærksom på, at vi aldrig anskuer vores omverden i et kulturelt eller begrebsligt vakuum (Wierzbicka, 2003: 9). Vi tenderer til at anskue vores egen sprogkultur og dertilhørende begreber som 'normal', 'naturlig' og 'logisk' og dermed andre sprogkulturer som 'underlige' eller 'modbydelige' (Wierzbicka, 2003: 64, 69). Det kan lede til sammenstød og misforståelser sprogkulturerne imellem (Wierzbicka, 2003: 64). Wierzbicka påpeger, at dette i høj grad kan undgås, hvis andre menneskers 'underlige' eller ligefrem 'modbydelige' handlinger kan blive forklaret med de specifikke kulturelle værdier, som tilhører 'den anden' sprogkultur. Wierzbicka understreger, at

konflikter mellem to sprogkulturer ofte kan forklares ved, at de har forskellige hierarkier af værdier, og ikke at de to sprogkulturer har vidt forskellige værdier (Wierzbicka, 2003: 69). For eksempel kan et samfund sætte værdien høflighed højt, hvor et andet samfund sætter værdien respekt højere. Det betyder, at de begge besidder hver deres version af værdierne, blot at de værdsætter dem forskelligt. Heri ligger muligheden for forklaringen og forståelsen af hinandens sprogkulturer, da Wierzbicka foreslår at anskue andre sprogkulturer ud fra det, som alle sprogkulturer har til fælles, nemlig grundlæggende *semantiske primer* (Wierzbicka, 2003: 10). Det giver mulighed for individer fra forskellige sprogkulturer kan forstå de accepterede sandheder, som en anden sprogkultur har (Wierzbicka, 2003: 129).

I den redigerede bog *Ethnopragmatics, Understanding Discourse in Cultural Context* (2006), viser Cliff Goddard hvordan feltet ”pragmatik” i lang tid har været anset for at være ”universel pragmatik”. Cliff Goddard tager afstand fra at undersøge ’andre sprogkulturer’, med et begrebsapparat, som er forudbestemt ud fra ens egen sprogkulturs parametre (Goddard, 2006: 1). Det resulterer nemlig i terminologisk etnocentrisme, der antager, at ens normer og praksisser er universale og kan tilpasses ’andre sprogkulturer’ (Goddard, 2006: 17). Han foreslår, at man forstår sprogkulturer indefra, det vil sige undersøger, hvorfor det har betydning for ’andre sprogkulturer’ at interagere og tale på bestemte måder. Ved at forstå ’andre sprogkulturer’ indefra, retter man opmærksomheden mod hvordan folk fra sprogkulturer taler forskelligt fordi de tænker, føler, og relaterer sig til hinanden forskelligt (Goddard, 2006: 2).

2.1.2 Scriptteori

For at forstå scriptteori, må vi først forstå teorien om Natural Semantic Metalanguage (Herefter: NSM). NSM-teori er baseret på tanken om, at alle sprog har en fælles semantisk kerne af betydninger, som forekommer på tværs af sprog (Goddard, 2006: 3). Betydningerne udgør helt basale sproglige betydninger, som alle sprog deler. Goddard og Wierzbicka kalder disse betydninger for *semantiske primer* (Goddard, 2018: 10). Da Wierzbicka i 1972 foreslog 13 semantiske primer, var det hendes første bud på en metode som kunne formidle et insiderperspektiv til sprogenes verden og omverden (Goddard, 2006: 3). Sidenhen har Cliff Goddard og Anna Wierzbicka videreudviklet teorien om NSM og foreslår i dag 65 semantiske primer (Goddard, 2018: 23).

Tabel over semantiske primer, danske eksponenter (Levisen, 2013: 46):

JEG~MIG, DU~DIG, NOGEN, NOGET~TING, FOLK~MENNESKER, KROP, SLAGS, DEL
DEN HER, DEN SAMME, EN ANDEN
ÉN, TO, NOGET, ALLE, MEGET~MANGE, LIDT ~FÅ
GOD, DÅRLIG, STOR, LILLE
VED, TÆNKER, VIL HA', VIL IKKE HA', HØRER, SER, FØLER
SIGER, ORD, DET PASSER
GØR, SKER, BEVÆGER SIG
ER (ET STED), DER ER, ER (NOGEN/NOGET)
(ER) MIN ~MIT~MINE
LEVER, DØR
TID~NÅR, NU, FØR, EFTER, LÆNGE, KORT TID, NOGET TID, ET ØJEBLIK
STED, HER, OVER, UNDER, LANGT VÆK, TÆT PÅ, SIDE, INDENI, RØRER
IKKE, MÅSKE, KAN, FORDI, HVIS, MEGET, MERE, SOM

De semantiske primer kan kombineres med hinanden og skabe et grammatisk mønster, som ligeledes forekommer på alle sprog (Goddard, 2006: 3). På bilag tre ses primernes primære grammatiske kontekster, det vil sige de kombinationer som oftest bliver brugt til at eksplikere en mere kompleks kognitiv forståelse, som er mere kulturspecifik end de semantiske primer (Bilag 3: Semantiske primer og deres grammatiske kontekster). Eksempler på mere komplekse kognitive forståelser er *semantiske molekyler*, som for eksempel kan være biosociale kategorier, fysiske kvaliteter eller kropsdele. Semantiske molekyler er stadig relativt simple, og selvom de kan findes i de fleste sprog, varierer forståelserne til stadighed. I eksplikationer fremtræder semantiske molekyler ved markeringen [m] (Goddard, 2018: 127).

Vil man artikulere en bestemt attitude eller antagelse, som gør sig gældende hos et bestemt sprogfællesskab kan man benytte sig af *kulturelle scripts* (Goddard, 2006: 5). Her artikulerer man forskellige måder, hvorpå sprogkulturer tænker og taler ved hjælp af semantiske primer og molekyler (Goddard, 2006: 6, 9). På den måde kan kulturelle scripts synliggøre fælles kulturelle forståelser af kognitive motivationer for at tale og handle fra et insiderperspektiv (Goddard, 2006: 11). Kulturelle scripts behøver dog ikke kun at synliggøre, hvordan sprogkulturer taler og handler. De kan også synliggøre præferencer for, hvordan grupper af mennesker tænker (Goddard, 2006: 12). Indholdet af det kulturelle script angiver “[...] the interpretive backdrop to discourse and social behavior in a

particular cultural context” (Goddard, 2006: 6). Det er ikke sikkert at alle fra et givent sprogfællesskab selv vil benytte eller acceptere indholdet af det kulturelle script, men præmissen for et kulturelle script er, at alle er bekendte med det (Goddard, 2006: 6). Følgende er et eksempel på et kulturelt script udviklet af Cliff Goddard i en australsk sprogkulturel kontekst for at sige noget dårligt, mens man føler noget godt:

An Australian cultural script for “jocular abuse” and similar speech practices, e.g. rubbishing your mates, giving your friends a hard time (Goddard, 2017: 63):

[in Australia] many people know that sometimes it can be like this:

someone says some bad things about someone else (to this someone else) for some time
he/she says it like people sometimes say such things when they think something bad about
someone else

when this someone says these things, he/she doesn't say it because he/she thinks something
bad about this someone else

when this someone says it, he/she thinks like this:

“this is someone like me

I feel something good towards this someone

this someone can know this

because of this, I can say bad things like this about this someone”

when people hear something like this, they can feel something good because of it
like people often feel when they laugh [m]

2.1.3 Opsamling

Med udgangspunkt i Anna Wierzbicka og Cliff Goddards teoretiske ståsted, vil jeg anvende scriptteori til at forklare og forstå sprogkulturer. I stedet for at forklare ‘den anden’ sprogkultur har jeg fokus på en delt sprogkultur i grønlandsk-danske relationer. Jeg vil undersøge hvordan forskellige rammer for at forstå moderniseringsperioden har resulteret i kulturelle antagelser og værdier, som jeg vil artikulere scripts for. Mit håb er, at det vil kunne belyse, hvad der fremstår som ‘den anden’ sprogkulturs handlinger, for eksempel stereotyper om alkoholisme, generthed eller lignende, og skabe forståelse for, hvordan disse stereotyper er resultat af en delt sprogkultur og historie Grønland og

Danmark imellem. På den måde vil jeg ophæve dualismen mellem en sprogkulturs handlinger og interaktionsmønstre som 'normale', 'naturlige' og 'logiske' og andres som 'modbydelige' eller 'underlige'. Forhåbentlig vil det skabe bevidsthed om, hvordan et sammensurium af alle ovenstående faktorer er til stede i grønlandsk-danske relationer. Jeg vil altså undersøge, hvorfor det giver mening for grønlandsk-danske relationer at interagere og tale på en bestemt måde.

For at kunne artikulere scripts for, hvordan 'du' og 'jeg' tænker og føler på bestemte tidspunkter som medlemmer af sociale, kulturelle og etniske grupper, vil jeg inddrage teori om postkolonial pragmatik. Eric A. Anchimbe beskæftiger sig netop med, hvordan hybride identiteter opstår som resultat af kolonitidens indgreb i samfund.

2.2 Eric A. Anchimbes postkoloniale pragmatik

I følgende afsnit vil jeg præsentere Eric A. Anchimbes forståelse af hybriditet i samfund, som er påvirket af kolonialismen. Anchimbes arbejde tager udgangspunkt i Ghana og Cameroon. Da både Ghana, Cameroon og Grønland har været koloniserede befolkninger, eksisterer der i de forskellige samfund, lignende magtstrukturer mellem kolonimagten og det koloniserede folk. Anchimbes teoretiske perspektiv er dermed også anvendelig i grønlandsk-danske kontekster. Derefter vil jeg præsentere Anchimbes pragmatiske analysekategorier, som har til formål at belyse pragmatiske strategier i postkoloniale samfund. Slutteligt vil jeg præsentere, hvordan Anchimbes teori kan hjælpe mig med at belyse pragmatiske strategier, som ligger til grund for de kulturelle scripts, som jeg udleder af den indsamlede empiri.

2.2.1 Hybriditet

I *Offers and Offer Refusals: A Postcolonial Pragmatics Perspective on World Englishes* (2018) tilbyder lingvisten Eric A. Anchimbe en teoretisk ramme for at undersøge samfund, hvor koloniale indgreb har påvirket de koloniserede samfund sprogligt, kulturelt, socialt og politisk (Anchimbe, 2018: 30). Det gør han fordi fænomener i disse samfund ikke kan forklares ud fra universalistiske vestlige teorier, som for eksempel har individualisme og rationalisme som præmis for undersøgelse (Anchimbe, 2018: 29, 33). Derudover mener Anchimbe at vestlige teorier ofte baseret på monokulturelle- og monolingvistiske bias og tankegange (Anchimbe, 2018: 30).

Anchimbe definerer den postkoloniale pragmatik ud fra præmissen om, at kolonisering medførte nye hybride sproglige varianter, som placerede, og fortsat placerer, folk i mere eller mindre magtfulde positioner og samtidig nye pragmatiske strategier indenfor disse varianter. Varianterne er afgjort af

blandinger af kulturelle og sproglige kommunikative strukturer (Anchimbe, 2018: 39). De pragmatiske praksisser tager udgangspunkt i de samfund, de optræder i og skal derfor give mening for dem, som lever med dem (Anchimbe, 2018: 41). Beslutninger, der vedrører hvor, hvordan, med hvem og under hvilke omstændigheder man interagerer, afspejler de sociopolitiske og sociolingvistiske muligheder taleren besidder (Anchimbe, 2018: 40). Evnen til at vælge de rigtige ord og pragmatiske strategier, som medfører den mest hensigtsmæssige identitet, er ofte afgjort af sociale overbevisninger, religiøse- og kulturelle pres og normer, samt navigation af stereotyper og stigma, og kan være afgørende for, hvorvidt personen bliver accepteret i de forskellige kontekster (Anchimbe, 2018: 41, 42). Ovenstående danner grobund for komplekse sociale miljøer, hvori den postkoloniale pragmatik søger at afdække identiteter, relationer, levevilkår, kommunikative behov og sociale opfattelser og forventninger, som ikke ville blive afdækket med vestlige teorier (Anchimbe, 2018: 41). Postkolonial pragmatik har altså hybriditeten i postkoloniale kontekster i centrum for undersøgelser af pragmatiske fænomener, da den identificerer kolonial historie og arv (Anchimbe, 2018: 32).

2.2.2 Anchimbes pragmatiske analysekategorier

I mange postkoloniale samfund er det kollektivistiske selv ofte defineret af den sociale, etniske eller lingvistiske gruppe, som individet er medlem af. Kollektivets behov er ofte vigtigere end ens eget, og komplimenter eller fornærmelser har derfor større indvirkning, hvis det er rettet mod gruppen (Anchimbe, 2018: 42). I det følgende vil jeg beskrive de pragmatiske analysekategorier som ifølge Anchimbe er motivation for pragmatiske praksisser i postkoloniale samfund, og som er relevante for undersøgelsen herunder etnicitet, social klasse, alder, historie og identitet.

Anchimbe fokuserer på den pragmatiske analysekategori *eticitet* efter slutningen på politisk kolonialisme af et afrikansk samfund, Cameroon. I mange lignende tilfælde blev der trukket landegrænser og skabt nationalstater, som ikke nødvendigvis stemte overens med de forskellige tilhørssteder, de befolkningsgrupper som levede på landjorden, havde. På den måde blev multietniske samfund skabt, hvilket kunne danne grobund for konkurrence og konflikter. Ifølge Anchimbe resulterede det i, at etniske identiteter blev en del af en overlevelsesstrategi, hvor identifikation med gruppemedlemmer skabte gensidig respekt, og omtalen af ikke-medlemmer var karakteriseret ved stigmatisering og stereotypificering (Anchimbe, 2018: 48, 49).

Efter den politiske afkolonisering af Grønland blev der ikke på samme måde trukket landegrænser igennem forskellige befolkningsgruppers tilhørssteder, som Anchimbe beskriver det i Ghana og Cameroon. Til gengæld kom tusindvis af danskere til Grønland i årene efter 1953, hvor Grønland ikke længere var en dansk koloni, men blev til et dansk amt. Skiftet fra koloni til amt medførte en ny politik, som skulle sørge for, at Grønlands kollektivistiske lokalsamfund blev udskiftet med større industrialiserede byer. Moderniseringsperioden er blevet karakteriseret som en destruktiv periode for grønlandsk identitet (Jensen, 2026: 9). I en dansk-grønlandsk kontekst opstod det multietniske samfund dermed på tværs af de to lande, både på grund af danske tilflyttere til Grønland, men også af grønlandske tilflyttere til Danmark.

Anchimbe påpeger at den pragmatiske analysekategori *social klasse* har indflydelse på de måder, en person fremstiller sig selv i interaktioner, og måder andre omtaler personen i interaktioner. Det kan for eksempel være rigdom, uddannelsesniveau eller politisk forfremmelse (Anchimbe, 2018: 54). Selvom Grønland ikke længere var en dansk koloni efter 1953, blev det danske sprog alligevel “prioriteret i folkeskolerne og sproget blev hurtigt dominerende i dagpleje, på hospitaler, i den offentlige administration og industri” (FN, 2021). Rigdom, uddannelse og politisk forfremmelse i Grønland var altså afgjort af tæthed til- eller identifikation med en dansk identitet og sprog.

Ifølge Anchimbe har den pragmatiske analysekategori *alder* indflydelse på de sproglige valg, man gør i interaktioner i postkoloniale samfund. Folk fra ældre generationer fungerer som dommer over, hvorvidt yngre generationer opfylder deres samfundsmæssige ansvar. Ældre generationer fortjener på grund af deres alder, respekt fra yngre generationer (Anchimbe, 2018: 46). I analysen vil jeg argumentere for, at den pragmatiske analysekategori er mere kompleks i kontekst af grønlandsk-danske relationer (Se afsnit: Inter-generationel respekt i en postkolonial subkultur).

Anchimbe definerer sin pragmatiske analysekategori *historie* ud fra, at postkoloniale samfund er sociohistorisk fuldstændige, da de har deres egne regler og love, baseret på historiske beretninger. Til forskel fra andre samfund, er der i dag spor af kolonialismens indgreb. For eksempel introducerede kolonialmagterne nye ‘officielle’ sprog, nye religioner og ‘formel’ uddannelse. Det medførte magtforskelle i det postkoloniale samfund, da den religiøse og uddannede elite blev forfordelt af kolonimagten (Anchimbe, 2018: 45). Anchimbe forklarer ligeledes hvordan koloniale- og postkoloniale individer “[...] uncritically mimicked European lifestyles after European intrusion into Africa and the unbridled adoption of European languages, clothing and cultural norms were some of the ways in which this was manifested.” (Anchimbe, 2018: 46). Ovenstående var ligeledes gældende efter den politiske afkolonisering af Grønland, hvor det officielle sprog fortsatte med at være dansk

indtil Selvstyrets indførelse i 2009. Derudover har åndetro og dertilhørende praksisser været forbudte siden Hans Egedes i 1721 kom til Grønland (Religion.dk, 2021, VisitGreenland, 2023).

Anchimbe påpeger, at sprogbrugere i et postkolonialt samfund kan have flere identiteter, som artikuleres gennem forskellige sproglige valg, som passer til den specifikke situation (Anchimbe, 2018: 52, 53). Identiteterne kan være etniske, religiøse, sociale m.fl. og udgør et arsenal, som kan bruges til at opretholde et socialt hierarki, indikere samarbejdsvillighed eller inkludere/ekskludere folk. Sprogbrugere i postkoloniale samfund kan italesætte de identiteter, der stemmer overens med forventningerne i interaktionerne (Anchimbe, 2018: 53).

2.2.3 Opsamling

Med udgangspunkt i Anchimbés forståelse af hybride kulturer og udlægning af pragmatiske analysekategorier, vil jeg undersøge, hvilke identitetskategorier, der har betydning i grønlandsk-danske relationer. Det vil give mig viden om, hvilke beslutninger, der vedrører hvor, hvordan, med hvem, og under hvilke omstændigheder, folk med grønlandsk-danske relationer kan interagere og etablere den mest hensigtsmæssige identitet. Denne viden vil jeg bruge til at give en grundigere forståelse af de kulturelle scripts, herunder hvilke koloniale- og postkoloniale identiteter de har adgang til. Jeg vil skabe en grundigere forståelse af, hvordan sociale overbevisninger, pres og normer, er afgørende for hvorvidt individet bliver accepteret i forskellige kontekster, ved hjælp af Istvan Kecskes og Laura Alba-Juez' udlægnings af interkulturel pragmatik.

2.3 Istvan Kecskes og Laura Alba-Juez' interkulturelle pragmatik

I følgende afsnit vil jeg opridses the socio-cognitive approach. Det vil jeg gøre med udgangspunkt i *The Cambridge Handbook of Intercultural Pragmatics* (2022), hvor Istvan Kecskes tilbyder en teoretisk ramme for interkulturel pragmatik. Jeg vil påvise, hvordan Kecskes teori adskiller sig fra andre pragmatiske tilgange. Jeg vil derefter give en grundigere forståelse af dette ved at uddybe Kecskes begreber egocentrisme, kontekst og sammenskabte viden (oversat til dansk). Efterfølgende vil jeg anvende Laura Alba-Juez' akademiske artikel fra samme bog til, at erhverve et begrebsapparat om interkulturelle emotioner. Slutteligt vil jeg udfolde hvordan interkulturel pragmatik kan hjælpe mig med at forstå, hvordan tilbagevendende kontekster, som kan ligge til grund for sprogkulturelle antagelser og hvordan disse forhandles i interaktionen.

2.3.1 Den sociokognitive tilgang

Kecskes anser begge samtalepartnere i en interaktion som individer, der indgår i sociokulturelle fællesskaber, og som både indtager positionen som taler og lytter i deres søgen efter betydning (Kecskes, 2022: 88, 99). Kecskes definerer the socio-cognitive approach (Dansk oversættelse: den sociokognitive tilgang, herefter engelsk forkortelse: SCA) som en dynamisk form for kommunikation, som udgøres af et kontinuum mellem *tidligere erfaring* (oversat fra: prior experience) og *situationelle oplevelser* (oversat fra: actual situational experience). I bevægelserne mellem de to hypotetiske ender af kontinuumet, kan resultaterne af den dynamiske kommunikation både være positive og negative (Kecskes, 2022: 99). Kecskes gør med sin sociokognitive tilgang også plads til at undersøge misforståelser, samtale-kollaps, anstrengelse, stridighed og sprogbaserede aggressioner. SCA undersøger dermed ikke kun succesfuld eller ideel kommunikation, hvor den *delte viden* (oversat fra: common ground) mellem taler og lytter er baseret på en forestilling om, hvad der er relevant i en given *kontekst* (oversat fra: context),(Kecskes, 2022: 85, 87). Den delte viden, som hjælper samtalepartnere i et sprogfællesskab med at forstå figurativt sprog, er nemlig ikke given i interkulturelle interaktioner (Kecskes, 2022: 87). I følgende citat forklarer Kecskes de mekanismer, der er på spil i interkulturel interaktion:

“On the one hand, they cooperate by generating and formulating intention that is relevant to the given actual situational context. In the meantime, their egocentrism (prior experience) activates the most salient information to their attention in the construction (speaker) and comprehension (hearer) of utterances.”

(Kecskes, 2022: 89)

Her fremhæver Kecskes, hvordan den givne samtalepartners adfærd i interaktionen, er baseret på dennes individuelle *tidligere erfaring* (oversat fra: prior experience), hvad Kecskes også kalder *egocentrisme* (oversat fra: egocentrism). Det er værd at bemærke at Kecskes ikke definerer egocentrisme som noget dårligt, og det skal ikke forstås som egoistisk adfærd (Kecskes, 2022: 86). Han kalder det egocentrisme, fordi samtalepartnerens adfærd i interaktionen i højere grad er forankret i vedkommendes egen viden fremfor de verdensforståelser, indforståede værdier, overbevisninger som samtalepartnerne antager, at de deler (Kecskes, 2022: 86, 96). Med sit fokus på samtalepartnerens tidligere erfaring, adskiller SCA sig fra andre pragmatiske teorier, som lægger større vægt på *situationel kontekst* (oversat fra: actual situational context). Den situationelle kontekst

kan ikke være afgørende for interaktionen i interkulturel pragmatik, da samtalepartnerne har begrænset common ground (Kecskes, 2022: 88). I stedet foreslår Kecskes begrebet *sammenskabt viden* (oversat fra: emergent common ground). For at forstå hvorfor SCA skifter fokus fra den situationelle kontekst til den sammenskabte delte viden, må vi først have en grundigere forståelse af de dynamikker som Kecskes forklarer egocentrisme med.

2.3.2 Egocentrisme

I interkulturelle interaktioner vil de mest påfaldende betydningsdannelser (oversat fra: privileged meanings) hos samtalepartnerne, have indflydelse på forståelse. Først når disse er bearbejdet, vil samtalepartneren kunne bekymre sig om, at samarbejde eller koncentrere sig om, hvilken information, der er mest relevant i interaktionen ud fra den situationelle kontekst (Kecskes, 2022: 87). Den proces kalder Kecskes for *saliency*. Tidligere erfaring, mentalt overskud samt eksponering til og genkendelighed med den situationelle kontekst, er afgørende for, hvilke betydningsdannelser der er mest påfaldende for samtalepartnerne. Selvom SCA anser begge samtalepartnere for at besidde rollen som taler og lytter, anerkender Kecskes, at der er forskel i de kognitive mekanismer, som de hver især udfører. En taler vælger hvilke ord vedkommende vil anvende ude af alle tænkelige muligheder, hvorimod en lytter vælger en tolkning af alle tænkelige muligheder. Det er denne proces, som styrer samtalepartnerens *opmærksomhed* (oversat fra: attention), hvilken Kecskes definerer som de kognitive ressourcer, der gør kommunikation til en bevidst handling (Kecskes, 2022: 92).

Samtalepartnerens opmærksomhed, som ifølge Kecskes er styret af egocentrisme, skaber betydningsdannelse og forståelse i interkulturelle interaktioner i samspil med *samarbejdsstyret intention* (oversat fra: emergent intention), (Kecskes, 2022: 90). Samarbejdsstyret intention er konstrueret samtalepartnerne imellem. Den opstår i en dynamisk interaktion kendetegnet ved ytringer som måske bliver afbrudt, er uafsluttede eller omformuleret (Kecskes, 2022: 91). Den samarbejdsstyrede intention opstår når opmærksomheden rettes mod samtalepartnerens intention. Den pragmatiske tilgang beskæftiger sig mest med intention hvor den kognitive tilgang beskæftiger sig mest med opmærksomhed (Kecskes, 2022: 90). Dermed definerer Kecskes også den sociokognitive tilgangs forståelse af betydningsdannelse som et samspil mellem tidligere erfaring og den situationelle kontekst (Kecskes, 2022: 96).

2.3.3 Kontekst og sammenskabt viden

Med en grundigere forståelse for egocentrisme, kan vi nu forstå Kecskes udlægning af kontekst:

“In the SCA context is a dynamic construct that appears in different forms in language use as both a repository and/or a trigger of knowledge. This means that it plays both a selective and a constitutive role.” (Kecskes, 2022: 94).

Kecskes forstår altså ikke kun kontekst som afgjort af den situationelle kontekst, men også af, hvad han kalder for *tidligere kontekst* (oversat fra: prior context). Kecskes definerer begrebet som en viden om omverden der er et resultat af samtalepartnernes sociokulturelle baggrund, og en encyklopædiske viden om brug af lingvistiske udtryk (Kecskes, 2022: 89, 94). Kecskes gør opmærksom på, at tidligere kontekst kan ophæve den selektive rolle, hvor taleren kan vælge forskellige ord og lytteren kan vælge tolkninger ud fra alle tænkelige muligheder, som den situationelle kontekst ellers indbyder til. Dette især hvis en tidligere kontekst har været tilbagevendende (Kecskes, 2022: 95). Jo mindre den tidligere kontekst har været tilbagevendende for et individ, jo mindre er den tilbøjelig til at forme vedkommendes opmærksomhed og tolkning (Kecskes, 2022: 94).

Kecskes understreger at tidligere kontekst, til forskel fra samtalepartnernes delte viden, har med *privatalization* at gøre (Kecskes, 2022: 97). Det er en proces, hvor samtalepartneren udleder en individuel forståelse af det kollektive (Kecskes, 2022: 89). Den individuelle forståelse som er dannet ud fra tidligere kontekst, er altså kun en del af samtalepartnernes delte viden såfremt at samtalepartneren antager at modparten deler verdensforståelser, værdier, overbevisninger og lignende. Derfor er samtalepartnernes opmærksomhed rettet mod modpartens intention, og der kan opstå en sammenskabt delt viden ud fra den situationelle kontekst (Kecskes, 2022: 97). Ifølge Kecskes afgøres fremkommeligheden af både delt viden og sammenskabt delt viden af: “[...] information that the participants share, their understanding the situational context, and relationships between the participants – knowledge about each other and trust and their mutual experience of the interaction.” (Kecskes, 2022: 96). Spørgsmålet i interkulturel pragmatisk analyse bliver dermed hvor meget af samtalepartnernes delte viden er en del af deres tidligere erfaring og hvor meget der bliver sammenskabt i interaktionen (Kecskes, 2022: 96).

2.3.4 Interkulturelle emotioner

I Laura Alba-Juez akademiske artikel argumenterer hun ligeledes for en sociokognitiv tilgang. Alba-Juez har et anderledes fokus end Kecskes, da hun interesserer sig for, hvordan grupper af mennesker fra forskellige lande og byer har forskellige måder at håndtere, udtrykke og tale om følelser på (Alba-Juez, 2022: 334). Hun er selv vokset op i Argentina med forældre fra Spanien, og påpeger at hun derfor ikke kan definere hendes specifikke sprogkultur, da hun har akkumuleret sproglige udtryk,

skikke og måder at anskue verden fra mere end én sprogkultur (Alba-Juez, 2022: 338). Ifølge Alba-Juez resulterede det i, at hun lærte nye og forskellige måder at kommunikere med henblik på at skabe en følelsesmæssig forbindelse med folk fra en bestemt gruppe (Alba-Juez, 2022: 334). Hun påpeger, hvordan det krævede en helt bestemt indsats at føle og tale som den bestemte gruppe for ikke at virke upassende eller stødende, når hun håndterede, udtrykte eller talte om egne eller andres følelser (Alba-Juez, 2022: 334). Derfor arbejder Alba-Juez ud fra spørgsmålet om, hvorvidt man kan blive to- eller flersproget i følelser (Alba-Juez, 2022: 335). I artiklen har Alba-Juez ikke kun fokus på interkulturelle interaktioner mellem forskellige sprog, som Kecskes, men også interkulturelle interaktioner mellem folk, der taler samme sprog, men tilhører forskellige subkulturer (Alba-Juez, 2022: 339, 345).

Inspireret af Kecskes tilgang benytter Alba-Juez sig af termerne egocentrisme og salience (Alba-Juez, 2022: 336). Hun mener at samtalepartnere kommunikerer emotionel betydning (*emotional meaning*) baseret på tidligere erfaring og kontekster, men samtidig egne mål og ønsker (Alba-Juez, 2022: 353). Alba-Juez definerer emotionel betydning som en dynamisk del af sprog, vis formål er "[...] expression of the speaker's feelings, mood, or affective experience." (Alba-Juez, 2022: 337). I interkulturelle interaktioner kan emotioner for eksempel komme til udtryk gennem forlængelse af vokaler, kropssprog eller emotive ord og interjektioner fra samtalepartnernes modersmål. Samtalepartnere kan sammenskabe viden ved at rette opmærksomhed på hinandens motivation og intention med den emotionelle betydningsdannelse (Alba-Juez, 2022: 353). Her tilføjer Alba-Juez en ny dimension til Kecskes teoretiske udlægning, og med sit fokus på det emotionelle aspekt i interkulturelle interaktioner, tolker Alba-Juez Kecskes teori således: "[...] it could be said that in intercultural communication, as in other types of interaction, the interlocutors create their correlational truth by constructing their temporary frames, formulas, and norms for their discursive performance in general and their expression of emotion in particular." (Alba-Juez, 2022: 340). Lig Kecskes, anser hun diskurs som varierende over tid og samtidig til stede i konkrete interaktioner, og sproget er dermed grobund for intersubjektiv betydningsdannelse (Alba-Juez, 2022: 337). I intersubjektiv betydningsdannelse gør midlertidige 'frames, formularer og normer for kommunikation' sig gældende, og emotionel betydningsdannelse skabes ud fra følelsesmæssige omstændigheder, som giver samtalepartnerne mulighed for nye og anderledes måder at leve på (Alba-Juez, 2022: 348).

Her kan der opstå emotionel dissonans, hvor den emotive adfærd som samtalepartneren normalt ville udtrykke, ikke stemmer overens med den adfærd som forventes af den anden i den interkulturelle interaktion (Alba-Juez, 2022: 334). Samtalepartnerenes individuelle forventninger til emotionelle betydningsdannelser kan både medvirke sammenskabt viden, men kan også medvirke til misforståelser eller andre forståelsesvanskeligheder. Det kan være svært at kommunikere, forstå eller udtrykke emotionel betydning, som modparten ikke har kendskab til. Samtalepartnere kan have svært ved at sammenskabe emotionel betydning, hvis modparten ikke har et tilsvarende begreb i deres sprogkultur. I den forbindelse stiller Alba-Juez spørgsmålstejn ved, om man kan blive to- eller flersproget i følelser, hvis man udelukkende får en emotionel betydningsdannelse forklaret eller læser om den, eller om man skal føle og opleve dem for at forstå dem (Alba-Juez, 2022: 335).

2.3.5 Opsamling

Med udgangspunkt i Kecskes og Alba-Juez begreber, vil jeg undersøge, hvilke subkulturer som de sproglige konsulenter er medlemmer af, i- og udenfor den sproglige konsultation. Jeg vil undersøge, hvilke påfaldende- og emotionelle betydningsdannelser, som informanterne italesætter. Derudover hvilke tilbagevendende kontekster, som kan stå til grund for de kulturelle antagelser som de sproglige konsulenter kender til. Derudover om der er nogle kulturelle antagelser, som kan forhandles i situationelle kontekster, eller om der er nogle som ikke kan. Her antager jeg, at de sproglige konsulenter kan indgå i mere end én subkultur på samme tid.

Før jeg benytter de fremlagte teorier, vil jeg i det følgende gennemgå mine metodiske overvejelser for det, som jeg kalder den sproglige konsultation.

KAPITEL 3: METODISKE OVERVEJELSER

Undersøgelsen tager udgangspunkt i følelser og identiteter i grønlandsk-danske relationer. For at få indblik i disse, har jeg valgt at indsamle kvalitativ data i form af en sproglig konsultation. Ved valg af metodiske tilgang, får jeg indblik i, hvordan det sociale liv udspiller sig i den konkrete situation (Brinkmann et. al, 2015: 137). I de følgende afsnit vil jeg inddrage pointer fra Svend Brinkmann og Lene Tanggaards redigerede bog *Kvalitative metoder* (2015). Jeg vil påvise, hvordan jeg læner mig op af disse forfatteres udlægning af et fokusgruppeinterview. Yderligere vil jeg inddrage metodiske pointer, som gør, at interviewsituationen i højere grad tager form af en sproglig konsultation. Det gør den, fordi jeg selv indgår i det sproglige fællesskab som

italesættes igennem konsultationen. Jeg anser konsultationen som et rum, hvor vi alle er fagpersoner specialiseret i en fælles interesse, hvorudfra vi kan genkende hinandens verdensforståelser.

En central del for mine metodiske overvejelser har været at italesætte fortolkninger, interaktioner og normer, som gør sig gældende i grønlandsk-danske relationer. Jeg afholdt den sprogkulturelle konsultation i Det Grønlandske Hus, København (DGHK), hvor jeg selv arbejder som studentermedhjælper i Skoletjenesten. Konsultationen bestod af tre kvindelige sprogkulturelle konsulenter, som ikke arbejder i DGH, men alle har både tætte grønlandske og danske relationer. Jeg etablerede kontakt eller kendskab til konsulenterne gennem kollegaer. I det følgende vil jeg uddybe de metodiske overvejelser, jeg har gjort i forskningsprocessen. Slutteligt vil jeg redegøre for de metodiske tiltag, jeg har gjort i bearbejdelsen af de kvalitative data, som står til grund for analysen.

3.1 Den sprogkulturelle konsultation

I følgende afsnit vil jeg først præsentere de sprogkulturelle konsulenter samt den indledende kontakt og de indbyrdes relationer. Dernæst vil jeg præsentere den sprogkulturelle konsultations struktur, samt hvilke diskurser, jeg var opmærksom på ikke at reproducere, og måden hvorpå jeg omgik reproduktion af diskurserne. Slutteligt vil jeg reflektere over, hvordan jeg selv indgår i det sprogkulturelle fællesskab som italesættes i konsultationen, samtidigt hvordan jeg er opmærksom på, at jeg gennem specialet har magt til at definere og fortolke de sprogkulturelle konsulents udtalelser. Derudover er jeg opmærksom på, hvordan jeg igennem mit metodevalg kan blive udfordret i min forskerposition i interviewsituationen.

3.1.1 De sprogkulturelle konsulenter

Den indledende kontakt til de sprogkulturelle konsulenter foregik via email-korrespondance. I den indledende kontakt gjorde jeg konsulenterne opmærksomme på, at den sprogkulturelle konsultation skulle omhandle følelser i grønlandsk-danske relationer. Derfor var det afgørende, at de havde begge slags relationer. Gennem konsulenternes grønlandsk-danske relationer har de indblik i følelser og identiteter i disse. Konsulenternes deltagelse var altså baseret på informeret samtykke (Brinkmann et. al, 2015: 477). Følelser kan ofte være et emne som folk med grønlandsk-danske relationer kan have berøringsangst overfor. Deres villighed til at deltage på baggrund af information om ovenstående emne, kan hænge sammen med konsulenternes eget arbejde og projekter. I konsultationen giver de alle udtryk for at deres kulturelle baggrund er motivation for deres arbejde som henholdsvis: 1)

underviser om grønlandske-danske forhold, 2) skolelærer der har med minoriteter at gøre og 3) iværksættelse af et kunstprojekt om personer med både grønlandske og danske forældre (Bilag 2: 32, 34). Deres interesse i at arbejde for at skabe mere viden om Grønland og grønlændere eller bryde 'os og dem' barriere, kan have indflydelse på deres villighed til at deltage i den sprogekulturelle konsultation.

I det følgende vil jeg præsentere de sprogekulturelle konsulenter ud fra de informationer, de selv fremhæver i konsultationen samt deres sproglige valg. Jeg har valgt at ændre navne og byer, da der er tradition for at anonymisere konsulenternes udtalelser.

Silje er 33 år og arbejder til daglig i en skoletjeneste som blandt andet har forholdet mellem Grønland og Danmark i fokus (Bilag 2: 29-30). I den sprogekulturelle konsultation fortæller Silje, at hun også har arbejdet som teaterinstruktør og i filmbranchen (Bilag 2:5). Silje er mor til relativt små børn (Bilag 2: 14). Hun er vokset op i Nuuk med en 'dansk far' og en 'mor fra Nuuk'. Hun fortæller, at i hendes tid væk fra Nuuk, har hun både boet i Danmark, USA, Norge og Frankrig. Hun identificerer sig selv som 'Nummioq' og '100% grønlænder'. Hun fortæller, hvordan hendes baggrund bærer præg af at være kommet i en dansksproget klasse, fordi hun havde en dansk far (Bilag 2: 3).

Nivi er 52 år og kommer fra Frederikshavn (Bilag 2: 2). Til daglig er hun grafisk designer og fotograf (Bilag 2: 7). I den sprogekulturelle konsultation fortæller hun, at hun har børn (Bilag 2: 16). Hun fortæller, at hendes 'mors far var amerikaner', men det er ikke en relation hun har kendt til. Nivi identificerer derfor sig selv som 'halv' grønlænder. Hendes mor kom til Danmark meget ung (Bilag 2: 2).

Susie er 53 år og har været folkeskolelærer i 25 år (Bilag 2: 27). Hun er født 'på' Grønland, men er vokset op i Frederikshavn med en 'grønlandsk mor' og en 'etnisk dansk far'. Hun er nu folkeskolelærer i Nordhavn (Bilag 2: 10, 35). I interviewet fortæller hun, at hun aldrig har lært grønlandsk på grund af en 'danskificering' som var resultat af hendes mors møde med Danmark (Bilag 2: 3). Susie har tre børn (Bilag 2: 18).

I konsultationen er forskellige aldersafhængige perspektiver til stede mellem Susie, Nivi, Silje og jeg. Det var ikke en del af mine indledende metodiske overvejelser, men det resulterede i nogle dynamikker og analytiske pointer, som jeg vil uddybe i analysen (Se analyseafsnit: 4.1 Inter-generational respekt i en postkolonial subkultur).

Nivi og Susie er vokset op i Frederikshavn, hvor deres mødre indgik i et fællesskab, som jeg ud fra Susies udtalelser, antager har været af grønlandsk karakter (Bilag 2: 3). Derudover er de i opstartsfasen af et kunstprojekt, som har til formål at italesætte personer med både grønlandske og danske forældres oplevelser (Bilag 2: 32). Det betyder, at Nivi og Susie har delte erfaringer og oplevelser, som de italesætter i den sprogekulturelle konsultation. De er trygge ved hinanden og har en forestilling om hinandens reaktionsmønstre (Brinkmann et. al, 2015: 141). Til gengæld har de ikke stiftet bekendtskab med Silje i forvejen, hvilket resulterer i, at konsulenterne skal spørge hinanden eksplicit om ting. Det kan frembringe forskellige perspektiver, som ellers kunne være taget for givet (Brinkmann et. al, 2015: 141). Derudover har jeg som moderator heller ikke stiftet bekendtskab med konsulenterne, før konsultationen. Den blandede sammensætning af bekendtskab til hinanden, betød at jeg som moderator skulle sørge for at skabe en tryk konsultation. Da vi til gengæld alle har grønlandsk-danske relationer, betyder vores fælles kendskab til disse, at der også udspiller sig grønlandsk-danske relationer i konsultationen.

3.1.2 Den sprogekulturelle konsultations opbygning

Vores fælles kendskab til reaktionsmønstre i grønlandsk-danske relationer skaber en balancegang, som jeg skal navigere i som moderator for den sprogekulturelle konsultation. I konsultationen kan konsulenterne enten holde sig tilbage på grund af tidligere erfaring, eller kan dele mere end de egentlig har lyst til (Brinkmann et. Al, 2015: 471). I det følgende vil jeg udfolde denne problematik med Ane Deumert og Anne Storchs udlægning af Homi Bhabhas begreb *mimetisk interpellation* (mimetic interpellation).

Selvom konsulenterne viste en vis åbenhed overfor at italesætte et ofte berøringsangst emne, var det vigtigt for mig, at selve konsultationen ikke bar præg af at være en “performance of linguistic practice that conforms to northern language ideologies about what counts as cultural/linguistic knowledge.” (Deumert et. Al, 2020: 12). Ved ideologier for, hvad der gælder som kulturel og lingvistisk viden, gør mimetisk interpellation sig ofte gældende. Selvom den politiske kolonisering af Grønland ophørte i 1953, er denne tankegang stadig vedholdende. Mimetisk interpellation bundes i en kolonial tankegang, hvor ‘den andens’ praksisser og måder at tale på skulle passe ind i de praksisser og måder, som var behagelige for koloniale opdagelsesrejsende, embedsmænd og missionærer (Deumert et. Al, 2020: 6). Her opstår det ’koloniale subjekt’, via en autoritær diskurs, der reducerer det ’koloniale

subjekt' til genstand for undersøgelse ved at begrænse dets komplekse humanitet (Deumert et. Al, 2020: 10f). I forskningsmæssige sammenhænge bliver de 'koloniale subjekters' levevis anset som felten, hvor rå data produceres, fremfor grobund for kreative og innovative sociale- og sproglige løsninger (Deumert et. Al, 2020: 5). Grønlændere er, ligesom mange andre tidligere politisk koloniserede befolkninger, blevet anset for, hvad Homi Bhabha kalder: “[...] a subject of difference that is almost the same, but not quite” (Deumert et. Al, 2020: 5). Det resulterer i, at man er vant til at blive absorberet i den autoritære diskurs' systemer for viden, hvor ens komplekse humanitet skal usynliggøres, for ikke at vække ubehag hos modparten (Deumert et. Al, 2020: 6). Det var netop dette hybride rum og medfølgende problemstillinger, jeg ønskede at italesætte blandt konsulenterne. Kvalitativ metode har potentiale til at sørge for at marginaliserede stemmer kan høres i det offentlige rum, og placerer konsulenternes private ytringer i en offentlig arena (Brinkmann et. al, 2015: 463). Ovenstående problemstilling kan dog samtidig medføre, at individer eller fællesskaber ikke har ønske om at blive genbeskrevet eller dekonstrueret af folk, der repræsenterer den autoritære diskurs (Brinkmann et. al, 2015: 463, 472).

Ovenstående er en problematik, jeg selv er bekendt med, og derfor en problemstilling, som jeg havde med i mine metodiske overvejelser fra start. Derfor afholdte jeg et pilot-fokusgruppeinterview i februar 2023. Interviewet bestod af to mandlige informanter og en kvindelig som alle havde tætte grønlandsk-danske relationer. Her forsøgte jeg mig med en spørgsmål-svar interviewsituation. Det resulterede i binære spørgsmål om vrede og glæde, som ikke gav mig indblik i informanternes hybride problemstillinger i deres navigation af følelser og identiteter i grønlandsk-danske relationer (Deumert et. Al, 2020: 20).

For at modvirke en konsultation, som bar præg af en autoritær diskurs, hvor konsulenterne skulle præstere som objekter for undersøgelsen, besluttede jeg mig for at 'give noget tilbage', og gjorde jeg mig selv til “genstand for observation, undersøgelse og refleksion” (Brinkmann et. al, 2015: 171). I stedet for start-spørgsmål, som skulle få informanterne til at tale sammen, gjorde jeg brug af tre 'start-historier' fra min egen hverdag, som havde en høj spænding af følelser og identitetsdynamikker (Se bilag 1: Start-historier i den sprogekulturelle konsultation). Historierne blev efterfulgt af spørgsmål som: “Er det noget I kan genkende?” eller “Hvorfor tror I at det er sådan?” (Bilag 1). Det havde til formål at “starte og understøtte udvekslinger, diskussioner og forhandlinger mellem deltagerne” (Brinkmann et. al, 2015: 146). Derudover skabte det en uformel stemning, som jeg vurderede, var

nødvendig for at få konsulenterne til at forholde sig til emnerne, og dele deres meninger og erfaringer (Brinkmann et. al, 2015: 143). Derudover gjorde jeg klart over for konsulenterne, at jeg havde fået samtykke til at dele historier som omhandlede ikke-offentlige personer, der var medvirkende i historierne (Bilag 1: 1).

3.1.3 Forskerposition

I stedet for at benægte forhåndskendskab til min egen grønlandske identitet, italesatte jeg kort mine egne grønlandsk-danske relationer i introduktionen til konsultationen, samt min motivation for at skrive specialet (Brinkmann et. al, 2015: 173),(Bilag 1: 1). På den måde signalerede jeg retningslinjerne for konsultationen, men lod 'grønlandsk-danske relationer' være op til fortolkning for konsulenterne i deres præsentation af dem selv (Brinkmann et. al, 2015: 144), (Bilag 1: 1, Bilag 2: 2-3). Her anser jeg de grønlandsk-danske relationer som sociale handlinger, der kan gå igen i forskellige kontekster, og de er altså både til stede i og udenfor interviewsituationen (Brinkmann et. al, 2015: 138). Grønlandsk-danske relationer kan både forstås som politiske såvel som interpersonelle grønlandsk-danske relationer. Samtidig er de grønlandsk-danske relationer noget man har/er og dermed afgøres de af kategorier såsom etnicitet, religion, sprog med flere.

Ydermere brugte jeg min personlige erfaring for at gøre den viden, der blev produceret i den sprogkulturelle konsultation til en intersubjektiv proces (Brinkmann et. al, 2015: 169, 173). Her læner jeg mig op af Douglas Ezzys forståelse af kvalitativ dataproduktion som en *legemliggjort emotionel performance* (embodied emotional performance). Det betyder, at forskeren har øje for den gensidige afhængighed af forsker og informant (Ezzy, 2010: 169). Douglas mener, at begrebet er virkelighedskonstituerende og derfor ligeledes afgørende for interviewsituationen (Ezzy, 2010: 168). Ezzy er dermed opmærksom på, at informanterne i lige så høj grad kan udfordre forskerens selvopfattelse, og kan konfrontere selvsamme med muligheder for andre verdensforståelser. Det kan resultere i en emotionel respons eller ubehag, som man enten kan ignorere eller som kan blive til genstand for større teoretisk refleksion (Ezzy, 2010: 167). Historierne, jeg fortalte i konsultationen, var ikke nogen som jeg havde reflekteret teoretisk i dybden inden den sprogkulturelle konsultation. Det resulterede i, at konsulenterne også kunne undersøge mit emotionelle ubehag ved de fortalte interaktioner eller episoder på lige fod med, at jeg undersøgte deres erfaringer, forhandlinger, forklaringer og eventuelle emotionelle ubehag eller refleksioner over selvsamme. Den interaktion,

som opstod i konsultationen som resultat af historiefortællingen, vil ligeledes ligge til grund for mine analytiske overvejelser.

Man kan dog stille sig kritisk overfor, hvorvidt den metodiske tilgang kan tilsløre de magtrelationer, som er til stede i konsultationen. Jeg har i kraft af specialet “videnskabelig ekspertise, autoritet og evne til at definere situationen” ud fra mit teori- og metodevalg samt analytiske pointer (Brinkmann et. al, 2015: 472). Derudover er tilgangen til den sprogkulturelle konsultation forbundet med risici, da mit eget emotionelle ubehag som genstand for refleksion, kan negligere mig som moderator. Det kan risikere at fratage mig muligheden for at håndtere sociale dynamikker i interviewsituationen, hvis interaktionen udfolder sig mere som terapi end en sprogkulturel konsultation (Brinkmann et. al, 2015: 143, 172). Derudover kan de sprogkulturelle konsulenter tilbageholde meninger og oplevelser med henblik på ikke at frembringe en emotionel respons fra mig. Alle disse problemstillinger, var jeg villig til at håndtere i konsultationen, da respekt for konsulenternes komplekse humanitet opvejede de risici som fulgte med.

Der er ikke kun en risiko forbundet med konsulenternes refleksion over mine historier, men også min respons på deres. I min position som moderator for konsultationen, skal jeg være opmærksom på, at “omsorg kan forføre til åbenhed” og at konsulenterne kan erkende nye smertefulde indsigter i deres liv, som de ikke har ønsket på forhånd (Brinkmann et. al, 2015: 465). Her er det en fordel at konsulenternes kulturelle baggrund i høj grad er motivation for deres arbejde, som tidligere omtalt, men det er stadig vigtigt at være opmærksom på, at konsulenternes deltagelse er frivillig (Brinkmann et. al, 2015: 466). Samtidig vil jeg påstå, at man som ‘hel’, ‘halv’ eller ‘delvist’ grønlander er vant til enorm emotionel respons, når man viser eller italesætter sin komplekse humanitet. Derfor var det vigtigt for mig at rumme min egen, og samtidig konsulenternes komplekse humanitet, ved aktiv lytning og stilhed (Ezzy, 2010: 168). Disse strategier kan samtidig sørge for, at jeg ikke graver for dybt med mine spørgsmål, og lader konsulenterne reagere på deres egne udtalelser eller hinandens. Min hensigt var, at “[...] optimize cooperative, mutual disclosure and a creative search for mutual understanding” (Ezzy, 2010: 164). Derudover genkendelighed i usynliggørelsen af ens komplekse humanitet og dermed at se og synliggøre hinandens oplevelser.

3.1.4 Det Grønlandske Hus

Ovenstående metodiske tilgang gøres ikke kun mulig af, at jeg selv har grønlandsk-danske relationer, men også min egen og konsulenternes villighed til at tage den emotionelle respons i interviewsituationen alvorligt. Derfor vil jeg påstå, at en person med lige så stor villighed til at imødekomme deres egen emotionelle respons på grønlænderes komplekse humanitet, vil kunne gentage metoden, blot med historier, hvor deres egen fortolkning af grønlandsk-danske relationer som en social handling, de møder i deres liv, frembringer emotionel respons hos personen selv. Det er dog svært at sige, om denne person ville have samme adgang til, at skabe kontakt med folk der har tætte grønlandsk-danske relationer, og med folk som aktivt arbejder med problemstillinger inden for forholdet mellem Grønland og Danmark, grønlændere og danskere. Her har mit arbejde i Det Grønlandske Hus været en afgørende faktor for at skabe kontakt til konsulenterne. Det faktum at jeg selv arbejder med problemstillinger inden for Rigsfællesskabet, kan yderligere have påvirket konsulenternes villighed til at deltage i den sprogekulturelle konsultation. Derudover kan det, at etablere kontakt gennem DGHK, også give informanterne mulighed for at stille mig til ansvar overfor medarbejdere i DGHK, som jeg af arbejdsmæssige- og personlige årsager kan forventes at ville ønske en god relation til.

3.2 Behandling af kvalitative data

I det følgende vil jeg præsentere, hvordan jeg har omsat den mundtlige interaktion i den sprogekulturelle konsultation fra lydfil til en skriftlig transskription (Brinkmann et. al, 2015: 43). Derudover vil jeg præsentere mit analysefokus.

3.2.1 Transskription

I transskriptionen angiver jeg med forbogstaver for navne, hvem der taler. Silje er markeret med SI, Susie med SU, Nivi med N og jeg selv med I. De sprogekulturelle konsulenteres navne er anonymiseret. Derudover viser jeg et klip fra DR1 programmet Danmarks næste klassiker, som indgår som en del af konsultationen og er inkluderet i transskriptionen. Klippet viser en interaktion mellem Aviaaja Ezekiassen, som er markeret med A i transskriptionen, og to dommere, som er markeret med D1 og D2.

Transskription giver overblik over en mundtlig, dynamisk og kontekstuel interaktion, som ofte kan være præget af ufuldstændige sætninger (Brinkmann et. al, 2015: 43). Da jeg havde til hensigt at få indblik i, hvordan det sociale liv udspiller sig i den konkrete konsultation, var det afgørende at fastholde meningsindholdet i de sprogekulturelle konsulenters udtalelser (Brinkmann et. al, 2015: 43). I analysen vil citaterne fremgå, som de gør i transskriptionen og altså være direkte gengivelser af de sprogekulturelle konsulenters udtalelser.

I transskriptionen er afbrudte ord eller sætninger markeret med tankestreg (–). For læsevenlighedens skyld er øh og ehm ikke inkluderet i transskriptionen, men korte talepauser eller øhm er markeret med komma (,). Da det er svært at afgøre, hvor en sætning starter og slutter i mundtlig tale, er punktummer udeladt i transskriptionen (Brinkmann et. al, 2015: 43). Når konsulenterne genkalder eller forestiller sig samtaler med andre, er sætningerne markeret med anførselstegn (‘tekst’). Derudover er grin, lyde, handlinger, og samtale, som er irrelevant for specialets problemstilling, markeret med asterisk (*tekst*). Hvis konsulenterne udtrykker enighed i midten af hinandens udtalelser ved mhm eller ja, er det markeret i transskriptionen med *enighed*.

3.2.2 Valg af analysefokus

Mit centrale fokus i specialet er at undersøge, hvordan forskellige forståelsesrammer for moderniseringsperiodens indgreb har betydning for folk med grønlandsk danske relationer. Derfor var det vigtigt for mig, at den sprogekulturelle konsultation bar præg af *genkendelighed*. Genkendeligheden i oplevelser, handlings- og talemønstre er nemlig det som giver disse betydning og klarlægger kulturelle antagelser i den hybride sprogekulturelle konsultation. På den måde kan nogle af de følelser og verdensforståelser, vi tror vi er alene med, få betydning i en større sprogekulturel kontekst. Jeg har valgt at artikulere kulturelle scripts for et begreb, der gav betydning til følelser, jeg ikke selv har haft mulighed for at give betydning til, nemlig, hvad Silje betegner som “Julie Berthelsen-fænomenet”. Derudover vendinger som de sprogekulturelle konsulenter gentager, for eksempel “Tiden er moden” eller “at passe på”. Ydermere et begreb, som vi i den sprogekulturelle konsultation udtrykker et specielt ønske om at omgå, nemlig “danskerhad”. Slutteligt en vending, som er blevet gentaget overfor os af andre, som kan komme i mange skikkelser for eksempel “du ser ikke grønlandsk ud”.

I det følgende vil jeg undersøge, hvilke postkoloniale identiteter og interkulturelle emotioner disse antagelser giver adgang til.

KAPITEL 4: ANALYSEAFSNIT

I det følgende afsnit vil jeg med udgangspunkt i den teoretiske tilgang analysere, hvordan følelser og identiteter bliver italesat af de sprogkulturelle konsulenter. Analysen er forankret i tre teoretiske tilgange. Den første er Goddard og Wierzbickas kulturpragmatik, som giver mig mulighed for at artikulere kulturelle scripts for antagelser, som de sprogkulturelle konsulenter deler. Disse kan være forankret i forskellige forståelsesrammer. Jeg anvender de semantiske molekyler: Grønland [m], Danmark [m], grønlænder [m] og danskerne [m] løbende i de kulturelle scripts. De analytiske pointer vil ligge til grund for at artikulere de semantiske molekyler forskelligt i de forskellige scripts, hvilket vil blive uddybet i forklaringerne af de kulturelle scripts.

Dernæst vil jeg udlede, hvilke identiteter de sprogkulturelle konsulenter italesætter med Anchimbes postkoloniale pragmatik. Jeg vil bruge Anchimbes pragmatiske analysekategorier, til at belyse hvordan de kulturelle scripts er forankret i det hybride koloniale- og postkoloniale samfund. Slutteligt vil jeg anvende Kecskes og Alba-Juez interkulturelle pragmatik til at undersøge, hvilke subkulturer, som kan have indflydelse på interkulturelle emotionelle betydningsdannelser.

De teoretiske perspektiver vil give mig viden om, hvilke kulturelle scripts, som er til forhandling i den sprogkulturelle konsultation. Selvom disse er afgjort af, hvad mange mennesker tænker danner forskellige forståelsesrammer grobund for forskellige kulturelle scripts. Derudover, hvordan det danner grobund for anderledes identiteter og følelser i forskellige kontekster.

Analysen er delt op i to. Den første omhandler inter-generationel respekt i en postkolonial subkultur. Den anden omhandler repræsentation af Grønland i hybride subkulturer. Som titlerne antyder, sameksisterer én postkolonial subkultur, baseret på respekt, samtidig med et repræsentationsspørgsmål i mange forskellige hybride subkulturer.

4.1 Inter-generationel respekt i en postkolonial subkultur

I følgende afsnit vil jeg undersøge, hvordan de sprogkulturelle konsulenter italesætter deres adgang til anderledes identiteter og følelser nu, end de havde før. De italesætter forskellige forståelsesrammer for før og nu. Jeg vil artikulere kulturelle scripts for "Tiden er moden" samt 'Danskerhad' ud fra de sprogkulturelle konsulenter udtalelser. Derefter vil jeg argumentere for en anderledes forankring af den pragmatiske analysekategori: alder i den postkoloniale subkultur, de sprogkulturelle konsulenter italesætter og den koloniale tankegang, som subkulturen tager afstand fra. Slutteligt vil jeg påvise,

hvordan forståelsesrammen ‘den danske måde er ikke *altid* lig med den rigtige’ kan skabe inter-generationel respekt.

4.1.1 “Tiden er moden”

De sprokulturelle konsulenter Susie og Nivi italesætter igennem konsultationen, hvordan ‘tiden er moden’ og ‘tiden er en anden’ (Bilag 2: 13, 27, 28, 30). De gør opmærksom på, at ‘noget skal tages op’, at ‘noget kan komme op’, at ‘noget kan nævnes’ (Bilag 2: 13, 27, 28). Følgende analyse har ikke til hensigt at komme med et endegyldigt svar på, hvad ‘tiden er moden’ til, da jeg netop har en forventning om, at det er dette som er til forhandling. Jeg vil undersøge, hvilke forståelsesrammer de sprokulturelle konsulenter anser som anderledes fra før til nu, og hvilke muligheder de giver til andre postkoloniale identiteter og interkulturelle emotioner.

I den sprokulturelle konsultation udtaler Nivi:

26:30 N: Så tiden er jo også blevet en anden til- og altså det er jo først nu det kan komme op eller noget

(Bilag 2: 13)

Da Nivi udtaler ovenstående har Silje netop italesat den tid i Grønland og Danmarks historie, hvor Nivi og Susies forældre:

24:48 SI: [...] har været nogle af de ældste i den gruppe mennesker der skulle revolutionere og [...] gøre Grønland selvkørende på en dansk måde [...] ’nu skulle det hele omstilles’ på en generation

(Bilag 2: 12)

I ovenstående interaktion italesætter Silje en anderledes forståelsesramme til at forstå en ældre generations aldersafhængige perspektiver på grønlandsk-danske relationer end de generationer, som er til stede i den sprokulturelle konsultation. Her taler Silje om moderniseringsperioden i 1950-60'erne, som var kendetegnet ved, at Grønland blev ’selvkørende på en dansk måde’. Perioden var præget af danisering af den grønlandske befolkning, og ikke blot en modernisering udelukkende for Grønlands eget bedste. Det er en forståelsesramme, der først er blevet tilgængelig i takt med, at

episoder fra perioden har fået mere opmærksomhed i den offentlige debat, i Grønland og Danmark de seneste år. Det bliver tydeligt, hvordan det, som blev anset som den 'rigtige måde' at gøre Grønland 'selvkørende', var en 'dansk måde'. Det giver mulighed for at tage afstand til en forståelsesramme, hvor alt som blev gjort 'for', 'mod' og 'med' grønlændere i moderniseringsperioden altid var det rigtige. Det giver mulighed for at italesætte alle de måder man som 'halv', 'hel' eller 'delvist' grønlænder ikke kunne finde sig til rette med den 'danske måde'. For at demonstrere ændringen i forståelsesrammer har jeg artikuleret følgende kulturelle script:

Et kulturelt script for "Tiden er moden":

mange mennesker her og i Grønland [m]1 tænker sådan:

der sker noget her og i Grønland [m] nu

det her skete ikke før

det her skete ikke for lang tid siden

på grund af det her kan mange mennesker sige noget andet nu

mange mennesker kunne ikke sige noget andet før

det her er meget godt for mange mennesker

Artikulationen er indledt med NSM-komponenten 'mange mennesker [her og i Grønland] tænker sådan', hvilket indikerer en kulturel antagelse eller delt overbevisning hos en gruppe af mennesker. Gruppen af mennesker er indikeret ved stedsangivelsen 'her og i Grønland [m]', hvilket antyder at taleren tager udgangspunkt i et sted, som ikke er Grønland. Samtidig eksisterer der grund til at tro at taleren deler overbevisningen med 'mange mennesker i Grønland [m]'. Taleren har altså både tilknytning til 'her' og Grønland, da taleren har denne specifikke kulturelle viden om begge.

Det kulturelle script angiver, at der er noget, som kan siges nu, som ikke kunne siges før. Det som kan siges, er noget andet. Det implikerer, at når 'den danske måde ikke *altid* er lig med den rigtige', er der mulighed for at sige noget andet.

I følgende afsnit om 'danskerhad' vil jeg undersøge hvordan forståelsesrammen 'den danske måde ikke *altid* er lig med den rigtige' kan lede til en forhandling af et kulturelt script for 'danskerhad'. Jeg vil ikke komme med en endegyldig 'ny' eller 'gammel' eksplikation af selve ordet, men en nuancering for brugen af ordet, fra en kolonial tankegang til en hybrid postkolonial subkultur.

4.1.2 'Danskerhad'

En ting, som Susie påpeger at 'tiden er moden' til at tale om, er ordet 'danskerhad'. Hun siger det i forbindelse med, at jeg i den sprogekulturelle konsultation har fortalt historie nummer tre. I historien fortalte jeg, hvordan min mor sagde, at jeg ville 'få alle danskerne på nakken', hvis jeg skrev speciale om ordet 'danskerhad', hvilket var min oprindelige intention (Bilag 1: 1) Ud fra min mors udtalelse kan vi se hvordan hun frygter at jeg bliver 'udstødt' fra fællesskabet 'dansker' ved at italesætte danskerhad, hvilket hun ønsker at beskytte mig fra.

I følgende citat italesætter Susie, hvordan ordet tidligere ikke kunne nævnes, og at det er vigtigt at tage det op nu:

57:10 SU: Det er det her med tiden er moden til faktisk og nævne det ord
59:05 SU: Det er vigtigt at tage det op, tiden er simpelthen moden, det er bare-
(Bilag 2: 26, 27)

Susies udtalelser vidner om, at der er forskellige forståelsesrammer for at italesætte danskerhad fra før til nu. Ud fra de sprogekulturelle konsulenters udtalelser kan vi få en fornemmelse af, hvad ordet betyder. Silje udtrykker: "[...] nu ved vi jo alle sammen godt hvad det betyder" om ordet 'danskerhad' (Bilag 2: 28). I den sprogekulturelle konsultation eksisterer altså en konsensus om, hvad ordet betyder, da vi alle har taget stilling til det før. Det er dog bemærkelsesværdigt, da det langt fra er sikkert, at samme konsensus ville opstå i en sprogekulturel konsultation med danskere uden tætte grønlandske relationer. Susie forbinder ordet med ikke at blive accepteret i et grønlandsk samfund, ud fra hendes 'etnisk danske' fars advarsel om, at hvis hun tog til Grønland som lærer, ville hun 'ikke få det nemt' (Bilag 2: 27). Nivi italesætter ligeledes, hvordan ordet skræmmer hende, fordi hun får en fornemmelse af, at nogle grønlændere ikke 'vil hende' (Bilag 2: 32). I Susie og Nivis udtalelser kan vi se hvordan, danskerhadet påvirker folk med grønlandsk-danske relationer, og altså ikke kun 'danskerne'.

Susie gør mig opmærksom på, hvordan min mor og jeg har forskellige forståelsesrammer for ordet 'danskerhad' i interaktionen. Hun spørger ind til min mors grønlandsk-danske relationer:

56:46 SU: Hun er halv grønlænder, så hun har også nogle oplevelser [...] med dem og mig

I Susies udtalelse, er det uklart, om hun mener, at min mor har oplevelser med ikke at blive accepteret i et grønlandsk samfund eller et dansk samfund, i tilfælde af at blive opfattet som 'danskerhader'. Muligvis begge. Ifølge Susie opstår frygten for at blive ekskluderet i oplevelser mellem 'dem og mig' og altså ikke 'dem og os'. 'Dem og mig' vidner om en persons isolation fra en gruppe af mennesker fremfor en gruppes afstandtagen til en anden gruppe. Ud fra forståelsesrammen 'den danske måde er lig med den rigtige måde', er der kun én gruppe af mennesker, at identificere sig med - danskerne. Oplevelser med 'dem og mig' vidner om, at det ikke er lykket for eksempel i episoder med konflikt med danskerne. Ligeledes at man igennem sit forsøg på at identificere sig med danskerne, har mistet retten til at identificere sig med grønlænderne.

I interaktionen mellem min mor og jeg bliver forståelsesrammen 'den danske måde er lig med den rigtige måde' reproduceret fra en generation til den næste. Min mor har overtaget den fra ældre grønlandsk-danske relationer, og har givet den videre til mig. Derfor er jeg klar over, at ordet danskerhad er et konfliktfyldt ord. Eller som Silje italesætter: at man kan bruge ordet danskerhad til at parkere nogle folks udtalelser ved at sige "årh det er også bare noget følelsesladet fis det der" (Bilag 2: 32). Jeg er de seneste år blevet bekendt med rammen 'den danske måde er ikke *altid* lig med den rigtige' for at forstå 1950-60'ernes 'moderniseringsperiode', og dermed også min egen position i historien, samfundet og dagligdagsinteraktioner. Jeg havde en forståelse af, at den 'danske måde ikke altid er den rigtige' måde, hvor min mor havde en forståelsesramme af 'den danske måde er lig med den rigtige måde'. Den 'nye' forståelsesramme giver individer lov til at kritisere den 'danske måde' på nogle tidspunkter, hvor den 'gamle' slet ikke gjorde. Der er dermed et element af undertrykkelse af følelser, men samtidig et ønske om at beskytte sig selv og andre fra konflikt ved ikke at italesætte 'danskerhad' i det danske samfund.

Hvad jeg dog stadig har meget at lære om, og blive bekendt med, er ældre generationers positioner i historien, samfundet og dagligdagsinteraktioner. Ligeledes de oplevelser min mor må have levet ud fra den forståelsesramme, som Susie i ovenstående udtalelse gør mig opmærksom på. Det vidner om, at der er mange oplevelser, som stadig ikke er blevet italesat på grund af frygten for konflikt eller eksklusion fra både grønlændere og danskere.

Følgende script er baseret på forståelsesrammen 'den danske måde er lig med den rigtige':

Et kulturelt script for “at omgå danskerhad”:

mange mennesker her og i Grønland [m] tænker sådan:

nogle gange kan andre mennesker føle noget meget meget dårligt
overfor danskerne [m]

nogle gange kan andre mennesker sige: jeg føler noget meget meget
dårligt overfor danskerne [m]

på de her tidspunkter kan der ske noget meget meget dårligt for andre
mennesker

Lig det kulturelle script for “Tiden er moden”, er dette script indledt med NSM-komponenten ’mange mennesker [her og i Grønland] tænker sådan’. Taleren har altså både tilknytning til ’her’ og Grønland, da taleren har specifik kulturel viden om begge.

I det kulturelle script for brugen, eller manglen på samme, af ordet ’danskerhad’, er det artikuleret, hvordan det ikke er noget man må føle eller tale om. Der er så meget frygt for eksklusion forbundet med ordet, at det kun er noget, som ’andre mennesker’ kan føle eller udtrykke, og ikke én selv eller folk, man bekymrer sig om. I det kulturelle script artikuleres det ligeledes, hvordan der ikke er nogen logik forbundet med brugen af ordet, men kun følelsen af had.

4.1.3 Koloniale- og postkoloniale identiteter i en postkolonial subkultur

I følgende afsnit vil jeg anskue de sprogkulturelle konsulenters udtalelser med Eric A. Anchimbes pragmatiske analysekategori: alder. Det vil jeg med henblik på at udlede, hvordan alder i grønlandsk-danske relationer adskiller sig fra den kontekst Anchimbe udleder begrebet fra. Anchimbe påpeger hvordan ældre mennesker i Cameroon per definition af deres alder fortjener respekt fra yngre generationer. Det kan ligeledes godt have været tilfældet inden moderniseringsperioden i Grønland. I følgende afsnit vil jeg dog argumentere for, at ældre mennesker i grønlandsk-danske relationer qua moderniseringsperioden ikke nødvendigvis har modtaget respekt fra yngre generationer, eller det omkringliggende danske samfund i en lang årrække.

I følgende citat har Silje netop italesat, hvordan politikken, fra grundlovsændringen i 1953 til grønlandsk hjemmestyre i 1979, var at gøre grønlændere så sprogligt og kulturelt danske som muligt

(Bilag 2: 6). Hun italesætter hvordan, overlevelse i en lang årrække betød at gøre sig dansk, og udtaler:

12:31 SI: [...] Så derfor er der noget i vores egen kultur som higer mod danskhed
(Bilag 2: 6)

Først må vi forstå Siljes udtalelse med Anchimbes pragmatiske analysekategorier: etnicitet og social klasse. Anchimbe beskriver, hvordan tilhørsforhold til etnicitet kan være en overlevelsesstrategi i et postkolonialt samfund. Som tidligere nævnt opstod det multietniske samfund i Grønland især efter den politiske afkolonisering i 1953. Her tog mange danskere til Grønland for at 'modernisere' samfundet, og mange grønlændere kom på ophold i Danmark. Anchimbe beskriver, hvordan identifikation med gruppemedlemmer kan skabe gensidig respekt. Ud fra Siljes udtalelse, tolker jeg at 'gøre sig dansk' kom med et løfte om gensidig respekt i Rigsfællesskabet. Til gengæld resulterede det i, at dem som ikke formåede at gøre sig danske, blev mødt af stereotypificering og stigmatisering.

Silje italesætter ligeledes, hvordan der kan opstå misforståelser og uenigheder mellem generationerne, når de yngre generationer vokser op i et 'dansk kodesystem' og mangler forståelse for et 'grønlandsk kodesystem':

28:42 SI: [...] men hvis vi så er opdraget i dansk kodesystem, jamen så ender det jo også med at vi har nogle generationer hvor de ældre ikke kan kommunikere i de samme koder som børnene nu har fået og det gør det helt vildt svært for de her generationer og kommunikere ordentligt med hinanden og ikke afskrive hinanden fuldstændig [...]
(Bilag 2: 14)

Jeg tolker, at det yderligere kan lede til manglende respekt overfor 'den grønlandske måde', som man ikke bliver lært i institutioner, hvor 'den danske måde er lig med den rigtige'. Selvom yngre generationer ikke nødvendigvis har intention om manglende respekt overfor ældre generationer, kan det være svært at undgå, når man er vokset op med forståelsesrammen 'den danske måde er lig med den rigtige'. Ved ovenstående udtalelse har Silje netop forklaret, hvordan hun oplever, at man italesætter negative følelser forskelligt i grønlandske- og danske kontekster. Hun oplever, at man i

danske kontekster har brug for at parkere folks følelser. Der må ikke være stille efter at modparten har italesat negative følelser, og man skal kommunikere ‘jeg har hørt dig og det her mener jeg i forhold til din situation’ (Bilag 2: 14). I grønlandske kontekster må der godt være stille, så personen selv kan finde frem til egne konklusioner (Bilag 2: 15). Her opstår imidlertid spørgsmålet om, hvorvidt det er distinktivt for grønlandsk sprogkultur, eller om det er en pragmatisk strategi, som er opstået i mødet med Danmark, i gentagne kontekster, hvor man ikke har haft mulighed for at italesætte negative følelser.

4.1.4 Interkulturelle emotioner i en postkolonial subkultur

I følgende afsnit vil jeg anskue de sprogekulturelle konsulenters udtalelser med Istvan Kecskes og Laura Alba-Juez begreber om interkulturel pragmatik og interkulturelle emotioner. I følgende udtalelse fra Susie, har jeg netop spurgt de sprogekulturelle konsulenter, hvad der sker, hvis en person som repræsenterer Grønland laver fejl. I følgende udtalelse kan vi se, hvordan der i den sprogekulturelle konsultation opstår en sammenskabt viden. Nemlig forståelsesrammen ‘den danske måde er ikke *altid* lig med den rigtige’, som giver mulighed for at skabe forståelse og respekt for ældre generationer.

23:57 SU: [...] jeg kan da godt, ønske at min mor fik en genoprejsning, altså hun, døde faktisk af druk [...] så den kan jeg da godt genkende den her med at, [Pause 24:20-24:26] at hun skal repræsentere noget som er værdigt, fordi det er alle mennesker [...] og det var min mor også

(Bilag 2: 11f)

Susies situation illustrerer den problematik, som er fremhævet i ovenstående afsnit, hvor ældre generationer har andre ‘koder’ end den yngre generation. Susie har fortalt, hvordan hendes mor talte grønlandsk, og indgik i grønlandske fællesskaber, men at Susie ikke selv har lært sproget (Metodeafsnit: De sprogekulturelle konsulenter). Susies mor kom i en ung alder til Danmark, og er vokset op under moderniseringsperioden, hvor dansk var det officielle sprog i Grønland. Jeg antager derfor, at Susies mor kunne tale dansk. I det følgende vil jeg argumentere for, at Susie og hendes mor er indgået i forskellige subkulturer, selvom de har kunne kommunikere på dansk.

Da jeg spørger, hvad der sker hvis personer, som repræsenterer Grønland laver fejl er Susies mest påfaldende betydningsdannelse, hvordan hendes mor døde af druk. Det vidner om, at hun i tidligere

kontekster har indgået i sprogfællesskaber, som var præget af stigmatisering og stereotypificering af 'de som ikke formåede at gøre sig danske nok' under og efter moderniseringsperioden. Det nævner hun også selv i den sprogkulturelle konsultation:

SU: 18:43 Ja og også det der med, og blive teenager, og blive ældre, jeg kan huske jeg flyttede til Århus og kom ind i sådan en vennekreds, når vi gik forbi et værtshus så var det jo grønlandere der sad derinde og de repræsenterer jo ikke alle, men lige pludselig så var det dem der lige pludselig repræsenterede, grønlandere for mig

(Bilag 2: 9)

Med Kecskes begreb om tidligere kontekst, kan vi forstå ovenstående udtalelse som udtryk for, hvordan Susies viden om verden er et resultat af hendes sociokulturelle baggrund. Susie har udledt en individuel forståelse af den kollektive forståelse. Kecskes gør opmærksom på, hvordan tidligere kontekst kan være med til at ophæve den selektive rolle som situationelle kontekster ellers indbyder til. Det betyder, at samtalepartnerne ikke længere frit kan vælge, hvad de vil sige og, hvordan de vil tolke situationen. Susie italesætter, hvordan hendes mor 'skal repræsentere noget som er værdigt'. Det antyder, at det ud fra tidligere kontekster kan have været svært for Susie at bevare en selektiv rolle i forhold til om hun anså 'at hendes mor døde af druk' som værdigt. I den sprogkulturelle konsultation har Silje til gengæld italesat en anden ramme for at forstå de generationer, som er vokset op under moderniseringsperioden. I den sprogkulturelle konsultation er der sammeskabt en viden, som skaber forståelse og respekt for ældre generationer. Denne sammenskabte viden adskiller sig fra en, hvor grønlandere er præget af stigmatisering og stereotypificering. Det genetablerer en selektiv rolle for Susie, som nu kan tolke 'hendes mor døde af druk' som noget værdigt. Hendes mor har sandsynligvis forsøgt at beskytte hende fra stigmatisering og stereotypificering i det danske samfund, ved at lade hende vokse op som dansk. Det har sandsynligvis været på bekostning af ikke at være i et grønlandsk kultur- og sprogfællesskab med hendes egen datter. Derfor har der været interkulturelle emotioner, som de ikke har mulighed for at kommunikere med hinanden. Det at Susie nu har en anden ramme til at forstå hendes mor, er sandsynligvis grunden til at Susie ønsker at hendes mor fik en genoprejsning. Givetvis ikke fra de døde, men i hvert fald den måde, folk husker hende på. Inden jeg fortsætter analysen, vil jeg understrege, at ovenstående problematik langt fra er enestående for Susie og hendes mor. Jeg vil påstå, at det gør sig gældende for et utal af grønlandsk-danske

relationer, som er ved at genfinde den interkulturelle respekt mellem subkulturene, som moderniseringsperioden har skabt.

Jeg vil netop argumentere for at den emotionelle betydning i Susies udtalelse er respekt, da hun italesætter, hvordan 'hendes mor var et værdigt menneske'. I den sprogekulturelle konsultation bliver Susies udtalelse mødt af en samarbejdsstyret intention. Det betyder, at vi alle konstruerer Susies mor som værdig igennem en dynamisk interaktion med bekræftende ord såsom: selvfølgelig, mhm. Susie starter ligeledes en sætning med 'Så-', som hun selv afbryder. Det implikerer, at hun har sagt, hvad hun ville sige, og ikke skifter mening. Denne sætning bliver bekræftet med 'ja' fra flere deltagere i den sprogekulturelle konsultation, hvilket implikerer, at hun er i sin gode ret til at sige, hvad hun gør.

4.1.5 Delkonklusion

I første analysedel har jeg belyst hvordan de sprogekulturelle konsulenter italesætter, at noget kan siges nu som ikke kunne før og, hvordan det er muligt igennem en anden forståelsesramme for moderniseringsperioden. I stedet for at forstå moderniseringsperioden som en 'rigtig måde at gøre Grønland selvkørende på', kan den forstås som en 'dansk måde at gøre Grønland selvkørende på'. Derudover italesætter de sprogekulturelle konsulenter, hvordan 'at hade danskerne' er forbundet med eksklusion fra både danskere og grønlandere. Det medførte at mange med grønlandsk-danske relationer undertrykte deres følelser i frygt for konflikt, men samtidig, at det havde en beskyttende funktion overfor én selv og folk man bekymrede sig om. Jeg har foreslået kulturelle scripts for "tiden er moden" og "at omgå danskerhad" for at artikulere ovenstående sprogekulturelle tendenser.

Jeg har endvidere belyst, hvordan der i kraft af moderniseringsperioden, har eksisteret en manglende respekt overfor ældre generationer, som ikke voksede op i 'danske codesystemer'. De sprogekulturelle konsulenter italesætter, hvordan der kan opstå misforståelser mellem ældre og yngre generationer. Det kan der fordi, yngre generationer er vokset op med danske 'codesystemer' ud fra forståelsesrammen 'den danske måde er lig med den rigtige', hvilket kan gøre det svært at kommunikere i disse interkulturelle subkulturer.

Jeg har ligeledes belyst, hvordan den nye forståelsesramme: 'den danske måde er ikke *altid* lig med den rigtige' kan genetablere respekt for ældre generationer. Ved at forstå, hvordan de ældre generationer har forsøgt at beskytte yngre generationer fra stigmatisering i det danske samfund, ved at lade dem vokse op danske fremfor grønlandske, kan det etablere respektfuld kommunikation mellem generationerne. Selvom man tilhører forskellige subkulturer, kan den nye forståelsesramme

skabe en større selektiv rolle ved for eksempel at se de ældre generationer som værdige mennesker og ikke kun anskue dem med stigmatisering og stereotypifisering, som man selv har akkumuleret gennem egne tidligere kontekster.

4.2 Repræsentation af Grønland i hybride subkulturer

I følgende afsnit vil jeg undersøge, hvordan forskellige hybride subkulturer har adgang til- og mulighed for at repræsentere Grønland. Først vil jeg artikulere kulturelle scripts for forskellige måder, man som person med grønlandsk-danske relationer kan repræsentere Grønland. Herunder “Julie Berthelsen-fænomenet”, “at ligne en grønlander”, “ikke at ligne en grønlander” samt “at passe på”. Dernæst vil jeg undersøge, hvordan effekten af komplimenter og fornærmelser rettet mod gruppen er baseret på manglende pragmatiske strategier i hybride grønlandsk-danske, koloniale- og postkoloniale samfund. Fremfor en kollektivistisk kulturnorm, som Anchimbe baserer det på. Slutteligt vil jeg undersøge, hvordan manglende ejerskab over grønlandsk identitet kan lede til en emotionel betydningsdannelse af skam eller nysgerrighed ud fra forskellige forståelsesrammer.

4.2.1 “Julie Berthelsen-fænomenet”

I den sprogekulturelle konsultation introducerer Silje et begreb, som hun og hendes venner kalder for "Julie Berthelsen-fænomenet" (Bilag 2: 5). Det gør de fordi, Julie Berthelsen var den første i deres generation, som offentligt repræsenterede Grønland. Hun beskriver Julie Berthelsens rolle som en, hvor man 'ikke skal være for meget af det ene eller det andet', og generelt har en meget smal sti at gå på. I rollen må man ikke være for politisk, man skal være diplomatisk og venlig (Bilag 2: 5). Silje udtaler ligeledes:

09:02 SI: [...] og skulle være the girl next door, men grønlandsk, og der må man bare sige at der hun opfører sig jo eksemplarisk i den rolle

(Bilag 2: 5)

'Girl next door' defineres som en pige eller en kvinde, der appellerer til 'all-american' eller traditionelle kønsnormer med tiltrækkende kvaliteter som uskyld, enkelhed, charme og naturlig og beskeden skønhed (oversat fra engelsk: Dictionary, 2023). I Siljes udtalelse er der noget modsætningsfyldt ved at være 'the girl next door' og grønlandsk. Spørgsmålet bliver derfor, hvorvidt Julie Berthelsen opfører sig eksemplarisk i rollen som 'girl next door' eller rollen som grønlandsk.

Måske begge dele – 'eksemplarisk grønlandsk girl next door'. Mærkatet 'grønlandsk' betyder imidlertid, at det afviger fra normen af 'girl next door' eller noget 'almindeligt'. Jeg tolker dermed at 'girl next door' er defineret ud fra danske standarder. Det tyder på, at det er sværere, eller i nogle tilfælde umuligt, at opnå de kvaliteter, som er forbundet med idealet 'the girl next door', hvis man er grønlandsk. I hvert fald i en offentlig dansk kontekst herunder tv, radio, musik, litteratur, sociale medier med flere.

Silje påpeger, at der for folk, som ikke kan tage ejerskab over sin grønlandske identitet, er en usikkerhed forbundet med at skulle spejle sig i folk, der repræsenterer Grønland i en offentlig dansk kontekst:

12:31 SI: [...] at hun ikke må træde forkert det er jo fordi vi er bange for at blive misforstået og vi er bange for- når vi så mange gange er blevet identificeret som grønlandske men ikke selv vil kunne stå fuldstændig fast på at det er vi eller [...] det ejerskab, over identiteten den har ikke været vores som sådan, som grønlænder [...] så for at kunne spejle os i noget, så skal vi være sikre på at det er godt nok [...]

(Bilag 2: 6f)

Her italesætter Silje en frygt for at blive misforstået. Efter ovenstående udtalelse begrundes Silje usikkerheden ved at skulle repræsentere Grønland med moderniseringsperiodens politiske strategi og resultatet af den, som var at "overlevelse betød at gøre dig dansk" (Bilag 2: 7). I "Julie Berthelsen-fænomenet" er altså ligeledes en forståelsesramme, hvor 'den danske måde er lig med den rigtige måde' til stede. Det vil sige at grønlændere i lang tid kun har haft mulighed for at eksistere i 'den danske måde' og mange har ikke haft nogle, eller i hvert fald få, referencepunkter for, hvad der er 'den grønlandske måde'. Man har ligeledes ikke haft mulighed for at repræsentere noget grønlandsk-dansk. De referencepunkter har man måske mødt i sine grønlandske relationer, eller man har mødt dem i idealer for en eksemplarisk grønlænder eller det modsatte – stereotyper af grønlændere. Silje italesætter ligeledes, hvordan nogle af os kan 'passere' eller virke danske. Der er altså en dobbelthed af ikke rigtig at kunne stå fast på sin grønlandske identitet og virke dansk nok til at vælge, hvornår man vil identificere sig med at være grønlandsk og derved ikke behøve at stå fast på sin grønlandske identitet.

Nivi udtaler ligeledes om Aviaaja Ezekiassen fra programmet *Danmarks næste klassiker*, hvor "fem møbeldesignere forsøge at skabe Danmarks næste klassiker" (DR, u.å.):

- 14:33 N: [...] for det første så var jeg jo enormt stolt over at hun var med [...]
- 14:55 N: [...] men for mig var det meget den der med 'det kend- altså den proces kender jeg godt' og det og være ikke-tilfreds eller at være næsten der, hvilket jo i virkeligheden er ligemeget i det program for det må gerne være ikke helt færdigt, men stadigvæk [...] jeg tænkte mere over den der banken-sig-selv-i-hovedet over 'årh for fanden jeg kunne have gjort det bedre'

(Bilag 2: 7)

Da Nivi udtaler dette, har jeg netop vist et klip fra programmet, hvor Aviaaja ikke er tilfreds med hendes grønlandsk inspirerede møbel, hun har produceret til konkurrencen. I den forbindelse italesætter jeg, hvordan jeg selv holder vejret da Aviaaja kritiserer møblet, og næsten er bange på hendes vegne. Det er historie nummer et, som også lå til grund for Siljes udtalelser om "Julie Berthelsen-fænomenet" (Bilag 1: 1).

Når Nivi italesætter en stolthed i forbindelse med at se en person repræsentere Grønland i offentlig dansk kontekst, vidner det om, at det er en sjældenhed. Det kommer også til udtryk i begrebet "Julie Berthelsen-fænomenet", da hun i meget lang tid har været den eneste repræsentant for Grønland i dansk populærkultur, og derfor står model til et helt fænomen. Hvis der havde været mange i årenes løb, ville presset på Julie Berthelsens skuldre måske have været mindre.

Nivi italesætter ligeledes, hvordan Aviaajas kritik af møblet får hende til at tænke på en banken-sig-selv-i-hovedet, som hun genkender fra egne kreative processer (Bilag 2: 7). Enten vidner det om at det, som Nivi italesætter er en 'almindelig' proces for kreative processer, eller det vidner om en usikkerhed. Usikkerheden kan komme mange steder fra, men sandsynligheden for at den kan komme af gentagne gange at skulle præstere 'på en dansk måde', er til stede. I lyset af Siljes tidligere udtalelse kan usikkerheden komme af, at man ikke kan tage ejerskab over sin grønlandske identitet, fordi man skal leve op til 'den danske måde'. Det vil sige, at den usikkerhed Nivi oplever i sin frygt for at Aviaaja 'banker sig selv i hovedet' og som jeg oplever, når jeg ser Aviaaja kritisere sit møbel, kan hænge

sammen med vores frygt for, at hun ikke hviler nok i sin grønlandske identitet. Vi frygter, at hun ikke kan adskille kritik af det grønlandsk inspirerede møbel fra kritik af hende som grønlænder. Herunder den eksemplariske grønlænder som forventes, når man 'får lov til' at repræsentere Grønland i en offentlig dansk kontekst. Man kan givetvis godt være grønlænder i en offentlig dansk kontekst, og kun repræsentere Danmark, i tråd med Siljes udtalelse om at 'passere' og virke dansk nok. Når Aviaaja har tale- og skærmtid i et dansk program foran danske dommere, får hun lov til at definere noget grønlandsk. Hun tør at definere noget grønlandsk. For at man som grønlænder, som ikke står fast i sin grønlandske identitet, tør at spejle sig i det, skal det helst godkendes af danskerne. For den sjældne grønlænder som igennem sit liv har fået mulighed for - og turde - at tage ejerskab over sin grønlandske identitet, vil usikkerheden over at repræsentere Grønland måske ikke fylde lige så meget. Dermed kan man nemmere se Aviaaja som et menneske, der lever og lærer af sine fejl. Som et menneske som egentlig bare kritiserer møblets stabilitet og finesse.

Et kulturelt script for "Julie Berthelsen-fænomenet":

mange mennesker her og i Grønland [m] tænker sådan

mange mennesker føler noget godt når de ser en person fra

Grønland [m] på et sted hvor der er mange andre mennesker

mange mennesker føler noget godt når de hører en person fra

Grønland [m] på et sted hvor der er mange andre mennesker

mange mennesker tænker: den her person fra Grønland [m] er en person som mig

mange mennesker vil have at en person fra Grønland [m] føler noget godt

når en person fra Grønland [m] føler noget godt føler mange mennesker her og i Grønland [m] noget godt

når en person fra Grønland [m] føler noget dårligt føler mange mennesker her og i Grønland [m] noget meget dårligt

Det kulturelle script er indledt med NSM-komponenten 'mange mennesker [her og i Grønland] tænker sådan', lig de kulturelle scripts for "tiden er moden" og "at omgå danskerhad". Taleren har specifik sprogkulturel viden om 'her' og 'i Grønland' og har dermed tilknytning til begge.

Derudover indeholder det kulturelle script komponenten 'en person fra Grønland [m]', som indikerer at denne persons tilhørsforhold kan defineres ud fra adskillige kategorier såsom sprog, kultur, etnicitet, fødested, opvækst m.fl. Derudover, at personen ikke er defineret ud fra termer såsom: grønlænder, inuit, nummioq, kalaaleq m.fl. Det defineres af personen selv.

I det kulturelle script er det artikuleret, hvordan 'mange mennesker føler noget godt', når de hører eller ser 'en person fra Grønland [m]' i offentlig dansk kontekst. Den danske kontekst er artikuleret ved at personen fra Grønland skiller sig ud fra mængden på et sted med mange mennesker. Der er ligeledes artikuleret en identifikation med personen. På grund af identifikationen, handler personens velvære i ligeså høj grad om mange menneskers velvære.

Da jeg, senere i den sprogkulturelle konsultation spørger, hvad der sker, hvis en person som repræsenterer Grønland laver fejl, udtaler Silje, at hun ikke har oplevet det. For eksempel har Julie Berthelsen aldrig gjort noget som fik hende til at føle sig misrepræsenteret eller ked af det (Bilag 2: 12). Silje fortæller ligeledes, hvordan hun har skrevet en klumme, hvor hun skrev:

23:04 SI: 'nu er du fri Julie, du kan gøre hvad du vil', *enighed* 'du har ikke
ansvaret for at jeg skal være tryg'

(Bilag 2: 11)

Ovenstående udtalelse vidner om, at Silje på tidspunktet, hvor hun skrev klummen, er nået til et punkt, hvor hun tog ejerskab over sin grønlandske identitet, og tog ansvaret for at være tryk i egne hænder.

4.2.2 "Du ser ikke grønlandsk ud"

I følgende citat italesætter Susie, hvordan hendes forhold til hendes etniske grønlandske rødder tidligere er blevet italesat og defineret af andre:

19:28 SU: [...] mig og dem, det var det jeg faktisk oplevede selvom jeg ikke ser
synderligt grønlandsk ud, det har jeg altid fået af vide, men jeg har nogle
høje kindben sådan 'når men du har da også nogle høje kindben'

Susie italesætter en vending, som mange møder, når de fortæller folk, de ikke kender, at de har etniske grønlandske rødder. Hyppigheden i vendingen giver anledning til at tænke, at det er vigtigt for folk at konstatere, når folk ikke ligner en grønlænder. Der ligger derfor en antagelse om, at det ikke er ønskværdigt at 'ligne en grønlænder'. Det er en antagelse om, at man adskiller sig fra en bestemt uønskelig måde at 'ligne en grønlænder'. Eller, det er en antagelse om, at det er bedre at ligne en, der kommer fra alle andre steder end Grønland.

I citatet ovenfor ses det, hvordan Susies forståelse af oplevelser med 'mig og dem' især omhandler etnicitet. Her benytter Susie ligeledes udtrykket 'mig og dem', hvilket vidner om en persons isolation fra en gruppe af mennesker fremfor en gruppes afstandtagen til en anden gruppe. I hendes udtalelse erkender Susie, hvordan hun er blevet inkluderet i kategorien dansk, når hun har fået af vide, at hun ikke ligner en grønlænder. Her er forståelsesrammen for 'den danske måde [at se ud] er den rigtige' til stede, da det fremstår som en ønskværdig inklusion fra modpartens side. Samtidig er interaktionen en 'dem og mig' oplevelse, fordi Susie bliver lukket ude af kategorien grønlænder. Susie fremtræder ikke grønlandsk ud fra kendetegnene, som er baseret på modpartens stereotype og homogene forestilling om, hvordan grønlændere ser ud. Hun oplever dog fremmedgørelsen af grønlændere og hendes egne grønlandske relationer og sandsynligvis sig selv. Selvom Susie ikke 'ligner en grønlænder', har hun qua interaktionen etableret, at hun er, hvilket aktiverer nogle kriterier, som hun skal leve op til for at være eksemplarisk grønlænder.

Bemærkningen 'når men du har da også nogle høje kindben' er en måde, hvorpå modparten italesætter de fysiske kendetegn, som er baseret på en stereotyp og homogen opfattelse af, hvordan grønlændere ser ud. Selvom det fremmedgør personen, giver det også personen en form for tilhørsforhold, når nu personen har italesat, at vedkommende er grønlænder og dermed ikke altid kan inkluderes i det danske fællesskab. For personer, som aldrig har været fuldgældige medlemmer af et grønlandsk fællesskab, kan etnicitet dermed blive et fast holdepunkt for ens grønlandske identitet. På godt, men også ondt, i tilfælde med stigmatisering og stereotypificering.

Et kulturelt script for ”at ligne en grønlander”:

mange mennesker i Danmark [m] tænker sådan:

folk fra Grønland [m] er den samme slags

folk fra Grønland [m] gør de samme slags ting

mange mennesker kan se at en person er grønlander [m]

Det kulturelle script er indledt med NSM-komponenten ’mange mennesker [i Danmark] tænker sådan’. Det angiver, at det hovedsageligt er et kulturelt script, som er tilgængeligt i Danmark og ikke, hvis man krydser Øresundsbroen til Sverige, eller grænsehandelen til Tyskland qua Danmark og Grønlands fælles historie. Komponentens ’Folk fra Grønland [m]’ indikerer hvordan mange mennesker anser folk fra Grønland som en homogen masse. Her har ’mange mennesker i Danmark [m]’ ikke defineret ’Folk fra Grønland [m]’ ud fra termer. I sidste komponent kan vi dog se, hvordan ’Folk fra Grønland [m]’ defineres ud fra termen ’grønlander [m]’. Som tidligere nævnt er denne term en, som defineres af ’mange mennesker i Danmark [m]’ og ikke ’Folk fra Grønland [m]’ selv. Vi kan ligeledes se i sidste komponent, hvordan grønlander ofte er defineret af ’mange mennesker i Danmark [m]’ ud fra etnicitet, da de er overbevist om, at man ’kan se at en person er grønlander [m]’.

Følgende citat vidner om, at Silje har oplevet lignende udtalelser som Susies:

21:13 SI: altså hvis de [...] virkelig tror at det er et kompliment for mig, så er det jo faktisk stødende altså- det er jo virkelig grotesk stødende, for jeg vil gerne ligne min mor

(Bilag 2: 10)

Her italesætter Silje, hvordan omtale af en etnicitet som en homogen størrelse kan opfattes som grotesk stødende. Især hvis det er ment som et kompliment at påpege, hvordan man adskiller sig fra denne homogene størrelse, som man føler et tilhørsforhold til. Derudover, hvordan hun ikke accepterer isolationen fra sine grønlandske relationer i udtalelsen ’jeg vil gerne ligne min mor’. Hun anser det som et kompliment at blive sammenlignet med familiemedlemmer. Ligesom andre mennesker oftest anser det som et kompliment at ligne nogen i ens familie, da det angiver tilhørsforhold.

I det følgende vil jeg artikulere et kulturelt script for 'ikke at ligne en grønlander'.

Et kulturelt script for "ikke at ligne en grønlander":

mange mennesker i Danmark [m] tænker sådan:

mange mennesker kan se at en person er grønlander [m]

nogle gange siger en person: jeg er fra Grønland [m]

på de her tidspunkter tænker mange mennesker: jeg kan ikke se at en
person er grønlander [m] det er godt

mange mennesker siger: jeg kan ikke se at du er grønlander [m]

Det kulturelle script er indledt med NSM-komponenten 'mange mennesker [i Danmark] tænker sådan' lig forrige script. Scriptet artikulerer ligeledes, hvordan 'mange mennesker i Danmark [m]' anser folk fra Grønland som en homogen masse baseret på etnicitet. Det kulturelle script artikulerer, hvordan 'en person' kan definere sit tilhørsforhold til Grønland ud fra mange kategorier og termer. I Sidste komponent kan vi se hvordan etnicitet er den vigtigste kategori at definere personen ud fra, da det handler om, hvorvidt 'mange mennesker fra Danmark [m]' kan se, at personen er fra Grønland. Her tænkes og siges termen grønlander endnu engang af 'mange mennesker'.

Det er ligeledes artikuleret, hvordan 'mange mennesker' ikke nødvendigvis tænker, at det er dårligt 'at ligne en grønlander', men at det er godt 'ikke at ligne en grønlander'. Negationen i deres udtalelse kan i sig selv implicere, at det ikke er ønskværdigt at ligne en grønlander. Ellers er det svært at se pointen med udtalelsen, som kunne have været et væld af reaktioner.

4.2.3 'At passe på'

I følgende afsnit vil jeg undersøge et udtryk, som går igen hos de sprogkulturelle konsulenter, nemlig 'at passe på'. I sine udtalelser om "Julie Berthelsen-fænomenet" siger Silje for eksempel:

09:02 SI: [...] så skal man passe på med ikke at være for politisk og man skal passe på med ikke og sige noget om- altså man skal altid være diplomatisk og venlig og man må ikke være for meget det ene eller det andet [...]

(Bilag 2: 5)

Ovenstående citat omhandler folk, der offentligt repræsenterer Grønland i en dansk kontekst. Det er sjældent at politiske emner er omdrejningspunktet for underholdningsprogrammer som for eksempel *Danmarks Næste Klassiker*, *Popstars* m.v. selvom det hænder. For eksempel satte Sofie Linde i 2020 ord på sexismen og chikane på danske arbejdspladser til *Zulu Comedy Galla*, og *Eurovision* var i 2022 en hyldest til Ukraine, som nyligt var invaderet af Rusland. Det er dog bemærkelsesværdigt, at man som repræsentant for Grønland skal 'passe på' med ikke at være for politisk. Det vidner om at 'grønlandske politiske udtalelser' kan afvige fra normen og forståelsesrammen: 'den danske måde er *altid* lig med den rigtige'. Da Silje udtaler dette i kontekst af hendes udtalelser om "Julie Berthelsen-fænomenet, vil jeg anskue udtalelsen i lyset af mit kulturelle script for "Julie Berthelsen-fænomenet". Her tolker jeg, at såfremt 'man' ikke passer på, kan 'mange mennesker her og i Grønland' føle noget dårligt. Det kan de, hvis danskerne opfatter grønlændere som en homogen masse og én person, der bliver opfattet som en 'ikke-eksemplarisk grønlænder', kan have indflydelse på mange. Følgende udtalelse giver en forståelse for, hvilke politiske holdninger, som man skal 'passe på' med. I følgende udtalelse udbygger Silje sin forståelse af ordet danskerhad:

59:42 SI: [...] i forhold til ordet så, det jeg som det første tænkte på [...] var det der med at nogle gange når jeg har en rundvisning for gymnasier at jeg skal passe på med ikke at få det til at lyde som om at Grønland er proppet med sure, vrede, decolonize aktivister

(Bilag 2: 27)

Til forskel fra forrige citat, er det i dette citat Silje selv, som skal 'passe på'. Her er det relevant at bemærke, at Silje repræsenterer sin arbejdsplads overfor de gymnasieklasser, hun får på besøg. Da Silje udtaler dette i kontekst af hendes udtalelser om danskerhad vil jeg anskue udtalelsen i lyset af mit kulturelle script for 'danskerhad'. Her tolker jeg, at såfremt hun ikke passer på, kan fremlæggelse af politiske holdninger i Grønland fremstå som 'danskerhad', hvilket kan have konsekvenser. I undervisningssituationen repræsenterer Silje hendes arbejdsplads, men som hun selv påpeger i den sprogekulturelle konsultation, 'står hun foran eleverne som grønlænder' og måske "den eneste eleverne har mødt og talt med" (Bilag 2: 29). De politiske udtalelser kan altså både reflektere tilbage på hendes arbejdsplads, hende og folk i Grønland. De politiske udtalelser bliver ikke modtaget med en bevidsthed om, at politiske holdninger om- og i Grønland kan være mangfoldige og forskellige.

Politiske holdninger bliver ikke anset som forskellige grader af samarbejde med Danmark. De bliver enten anset som samarbejde - uden spørgsmål og kritik - eller intet samarbejde overhovedet.

I følgende citat har Susie netop italesat, hvordan hun mener, at det er vigtigt at italesætte, hvordan strukturel racisme manifesterer sig i sprog og handlinger. Et politisk perspektiv, som kan være svært at italesætte:

01:10:16 SU: Og man skal selvfølgelig passe på med hvordan man gør det ik altså i forhold til ikke at støde nogle mennesker væk altså

(Bilag 2: 32)

Ovenstående udtalelse er sent i den sprogkulturelle konsultation, og det er første gang begrebet strukturel racisme direkte bliver nævnt. Ifølge den danske ordbog defineres strukturel racisme som: "Diskrimination af en eller flere etniske grupper i samfundet, der opstår når ubevidste forestillinger og samfundsmæssige strukturer virker som barrierer for disse gruppers ligelige adgang til for eksempel uddannelse, karrieremuligheder og indtægt" (DDO, u.å). I lyset af artikulationen af 'at ligne en grønlander', tolker jeg, at den strukturelle racisme kommer til udtryk i sprog og handlinger, hvor modparten anser grønlandere som en homogen størrelse baseret på etniske træk.

Susies udtalelse vidner om, at det, som sker, hvis man ikke 'passer på' er, at man støder folk væk. Lig Siljes udtalelser handler det om, hvad man siger og, hvordan man siger det. Ovenstående udtalelser har ledt mig til følgende kulturelle script for 'at passe på' i hybride subkulturer.

Et kulturelt script for "at passe på":

mange mennesker her og i Grønland [m] tænker sådan

på nogle tidspunkter kan en person fra Grønland [m] sige noget på et
sted hvor der er mange andre mennesker

på det her tidspunkt ved en person at der kan ske noget meget dårligt
for mange mennesker her og i Grønland [m]

på det her tidspunkt ved en person at der kan ske noget meget godt for
mange mennesker her og i Grønland [m]

når mange mennesker her og i Grønland [m] føler noget godt, føler en person noget godt

Artikulationen er indledt med NSM-komponenten 'mange mennesker [her og i Grønland] tænker sådan'. Taleren har altså både tilknytning til 'her' og Grønland, da taleren har specifik sprogkulturel viden om begge.

Derudover indeholder det kulturelle script komponenten 'en person fra Grønland [m]', lig det kulturelle script "Julie Berthelsen- fænomenet", som indikerer, at denne persons tilhørsforhold kan defineres ud fra adskillige kategorier. Derudover, at personen ikke er defineret ud fra termer, men at disse defineres af personen selv.

Det kulturelle script vidner ligeledes om, at det dårlige, der sker for 'mange mennesker her og i Grønland [m]', er resultat af at støde 'danskere' væk. Samtidig det faktum, at man står til regnskab for, at mange mennesker fra Grønland føler enten noget godt eller dårligt. Det kan resultere i, at man støder andre 'grønlændere' væk.

Følgende citat illustrerer, hvordan Nivi ikke vil støde os andre væk i den sprogkulturelle konsultation. Her udtaler Nivi ligeledes, hvordan hun 'passer på':

22:25 N: [...] og det kan godt være at jeg [...] sidder og passer lidt på, men men men, ja nej det tror jeg måske ikke jeg er den rigtige til at svare på

(Bilag 2: 11)

Det kulturelle script for at 'passe på' er altså ikke kun overfor et stort publikum. Det vidner om at der er en usikkerhed forbundet med at repræsentere Grønland, selv i mere intime kontekster. Det vil jeg undersøge nærmere i følgende afsnit.

4.2.4 Koloniale- og postkoloniale identiteter i hybride subkulturer

I følgende afsnit vil jeg anskue de sprogkulturelle konsulenters udtalelser med Eric A. Anchimbes forståelse af det kollektive selv, som hans pragmatiske analysekategorier er baseret på. Anchimbe påpeger, hvordan komplimenter og fornærmelser i postkoloniale samfund har større indvirkning, hvis det er rettet mod gruppen, da kollektivets behov oftest er vigtigere end individets. I følgende afsnit vil jeg dog argumentere for, at effekten af komplimenter og fornærmelser rettet mod gruppen, ikke

bunder i kollektivistiske kulturnormer, men manglen på pragmatiske strategier til at tage ejerskab over grønlandsk identitet.

I følgende udtalelse kan vi se, hvordan Siljes far og mor har forskellige pragmatiske valgmuligheder. Forinden Siljes udtalelse har hun italesat, hvordan man lærer kulturelle koder ved at gå i en dansk skole eller for eksempel ved at vokse op med H.C. Andersens historier eller Mozart og Bachs musik. Her forklarer Silje forskellen mellem hendes fars relation til den dominerende danske sprogkultur og hendes mors relation til selvsamme:

49:46 SI: [...] han identificerer sig med den kultur som er den dominerende, så det er helt naturligt for ham og sige 'det her det skal vi, nej hvor dejligt, det her det ved jeg alt om' eller sådan 'det her er lige præcis sådan jeg er vokset op' og 'det er vildt dejligt at dele videre med jer andre' og for min mor så er det jo forbundet med en følelse af [...], at man er sådan lidt usikker og 'hov det var det her hvor jeg lige skulle være god nok'

(Bilag 2: 23f)

Først må vi anskue Siljes udtalelse med Anchimbes pragmatiske analysekategori: historie. Anchimbe beskriver, hvordan postkoloniale samfund er sociohistorisk komplekse. Det gør sig ligeledes gældende for Grønland, hvor der fandtes love og regler inden koloniseringen. Love og regler, som var opretholdt af åndetro, maskedans, trommedans, tuunit m.v. (VisitGreenland, 2023),(DFP, 2022),(Religion.dk, 2021). Anchimbe beskriver, hvordan 'officielle' sprog, nye religioner og 'formel' uddannelse, skabte en veluddannet og religiøs elite i postkoloniale samfund. Selvom kristendom blev indført i Grønland i 1721, var det først under moderniseringsperioden, at der blev gjort politiske tiltag for at gøre dansk det officielle sprog og etablerede 'formel' uddannelse i Grønland. Som tidligere nævnt, blev det kollektivistiske samfund i Grønland afløst af større industrialiserede byer under moderniseringsperioden. Mange oplevede endvidere at blive adskilt fra familie, på ophold i Danmark. Denne periode havde altså en nedbrydende indvirkning på det kollektivistiske selv. Som tidligere belyst var perioden ligeledes præget af en overlevelsesstrategi om 'at gøre sig dansk'. I Siljes udtalelse kan vi se, hvordan hendes mor skulle leve op til det danske skolesystem. Sandsynligvis for at opnå respekt og blive en del af en veluddannet grønlandsk elite i Rigsfællesskabet.

I ovenstående udtalelse kan vi ligeledes se, hvordan Siljes far indgår i den dominerende danske sprogkultur. Han har mange pragmatiske strategier til at dele viden om sin kultur med sine børn og gøre det til en behagelig, let og munter oplevelse. Til gengæld indgår Siljes mor ikke på samme måde i den dominerende sprogkultur, og hun skal præstere for at 'gøre sig dansk'. Hvor det 'kommer naturligt' for Siljes far, gør det ikke for Siljes mor. Hun oplever i højere grad usikkerheden og bevidstheden om at skulle præstere ved at tænke 'her skal jeg være god nok'. Det er i højere grad en tanke end en pragmatisk strategi. Silje italesætter ikke nogen pragmatiske strategier for sin mor, da hun givetvis ikke har samme adgang til at sige ting som: 'det her skal vi', 'det her ved jeg alt om', 'den her måde er jeg vokset op på, den vil jeg dele videre med jer andre'. Hun har måske været igennem et dansk skolesystem og akkumuleret viden, men det har ikke altid været viden, hun har kunne spejle i sine grønlandske relationer. Imidlertid har hun ikke mulighed for at italesætte sin egen kultur, hvilket kommer til udtryk i følgende citat, hvor Silje uddyber ovenstående udtalelse:

51:08 SI: Og så kan man sige at så er det jo også meget naturligt at, at det ikke kommer ligeså instinktivt at dele de ting som hun er vokset op med, samtidig med at altså hun jo husker første gang hun har hørt en inuitisk tromme og forbundet det med 'nu kommer vi alle sammen i helvede'

(Bilag 2: 24)

Ovenstående udtalelse vidner om, at praksisser, hvor man delte grønlandsk kultur med hinanden ikke var en 'behagelig', 'let' og 'munter' oplevelse. Det var forbundet med en religiøs frygt for at komme i helvede. Det forklarer ligeledes, hvorfor det ikke falder Siljes mor naturligt at dele sin kultur med sine børn. Først og fremmest er åndetroen og dertilhørende praksisser blevet 'missioneret ud af samfundet', som Silje udtrykker det (Bilag 2: 24). Dernæst passer åndetroen og dertilhørende praksisser ikke ind i det 'formelle' uddannelsessystem, som blev etableret i Grønland under moderniseringsperioden. Siljes mor og andre, som er vokset op under eller efter moderniseringsperioden, har altså ikke haft pragmatiske strategier til at tage ejerskab over den grønlandske kulturelle identitet. Manglen på pragmatiske strategier til at tage ejerskab over grønlandsk kulturelle identitet kompliceres yderligere, for de børn, som ikke bliver fortalt om grønlandsk kultur. Det vil jeg undersøge nærmere i følgende afsnit.

4.2.5 Interkulturelle emotioner i hybride subkulturer

I følgende afsnit vil jeg anskue de sprogkulturelle konsulenters udtalelser med Istvan Kecskes begreber om interkulturel pragmatik og Laura Alba-Juez' begreber om interkulturelle emotioner. I følgende udtalelse kan vi se, hvordan der i den sprogkulturelle konsultation bliver sammenskabt en viden, hvor 'den danske måde er ikke *altid* lig med den rigtige', hvilket kan medføre forskellige grader af ejerskab over grønlandsk identitet. Det resulterer i, at man nogle gange kan være usikker på om man må repræsentere Grønland. Ligeledes hvordan man kan tilgå viden om Grønland enten ud fra den emotionelle betydningsdannelse skam eller nysgerrighed afhængigt af de forskellige forståelsesrammer.

I følgende interaktion har jeg netop fortalt historie nummer to, hvor jeg fortalte myten om 'Havets Moder' til en indskolingsklasse til en undervisningsgang i DGHK. Derudover, hvordan min mor og jeg grinte over undervisningsgangen i retroperspektiv på grund af den måde, jeg satte stemningen i lokalet. Intentionen med at fortælle historie nummer to, var at italesætte, hvordan grin i grønlandske kontekster nogle gange kan adskille sig fra grin i danske kontekster (Bilag 2: 19-22). I følgende interaktion kan vi dog se, hvordan Susie gør opmærksom på, at hun og jeg har forskellig adgang til viden om grønlandsk sprog og kultur:

- 49:01 SU: Hvor kender du den [myten om 'Havets Moder'] fra?
- 49:04 I: Jamen det er også igennem arbejdet her jeg er ikke vokset op med den desværre
- 49:10 SU: Nej men det er også det der med når man er tavs omkring sin egen kultur som min mor var, så får man ikke sådan nogle ting af vide [...]

(Bilag 2: 23)

I ovenstående interaktion gør Susies spørgsmål mig opmærksom på, hvor vigtig mit medlemskab i subkulturen: Skoletjenesten, DGHK er, for at åndetro og myter i Grønland er en del af min antagelse om at myten er delt viden i den sprogkulturelle konsultation. Den husker mig også på, hvordan jeg bare 2-3 år siden heller ikke havde hørt myten om 'Havets Moder'. Susie gør ligeledes opmærksom på, hvordan hendes mor 'har været tavs om sin egen kultur'. Her tolker jeg, at Susies mor har indgået i tilbagevendende kontekster lig dem som er beskrevet i ovenstående afsnit. Tilbagevendende kontekster uden pragmatiske strategier til at fortælle sine børn om sin kultur på en 'let' og 'munter'

måde. For eksempel fordi hun skulle præstere som en del af en veluddannet og religiøs del af den grønlandske befolkning igennem 'formel' undervisning og kristendom.

I følgende udtalelse italesætter Nivi, hvordan hun, lig Susie og jeg, heller ikke er vokset op med myten om Havets Moder:

52:27 N: [...] og det er den der 'ej jeg burde også vide, ej nu snakker i om myter' og 'ej jeg burde vide noget mere' der kommer hele tiden den der tjekliste oveni hovedet, som på en eller anden måde bliver en stressfaktor som man ikke kan lære noget i

(Bilag 2: 25)

Ud fra ovenstående citat tolker jeg, at Nivi er vant til at præstere i danske kontekster, men nu føler at hun skal præstere inden for en grønlandsk subkultur, hvor man gerne må tale om myter uden at komme i helvede. I den sprogkulturelle konsultation deler jeg subkulturen, Skoletjenesten med Silje. Hun arbejder nemlig i Skoletjenesten, i en anden institution, der udbreder viden om Nordatlanten. Igennem mit arbejde er jeg, de sidste par år indgået i tilbagevendende kontekster, hvor jeg i højere grad kan fortælle og interagere om grønlandsk kultur på en behagelig og munter måde. Mit arbejde har givet mig en større selektiv rolle i situationelle kontekster for, hvordan jeg vil italesætte grønlandsk kultur og historie.

I følgende udtalelse beskriver Silje samme proces om, hvordan hendes arbejde har været en enormt bestyrkende øvelse for hende:

01:11:46 SI [...] og det er jo i virkeligheden den øvelse der har været enormt bestyrkende for mig ikke og have lyst til og græde hver gang jeg fortalte om hvor lidt grønlandsk jeg har lært, men i stedet for flytte fokus på at det der ikke nogen der har lært mig og det er fordi at man har ville det her og det her med folkeskolen i Grønland på det tidspunkt da jeg gik i folkeskole når jeg flytter det fokus fra at 'jeg har ikke været dygtig nok til at lære mig grønlandsk' til at sige, 'men det var der ikke nogen der tog ansvar for at lære mig', så bliver det jo også lidt nemmere altså og være i, og det gør det nemmere at tale om

I ovenstående citat tolker jeg, at Silje forklarer manglen på pragmatiske strategier til at dele viden om grønlandsk sprog og kultur med forståelsesrammen 'den danske måde er lig med den rigtige'. Denne forståelsesramme var ligeledes til stede i Grønland, da hun gik i folkeskole i Nuuk. Hun beskriver, hvordan hun har haft mulighed for at tage ejerskab over sin grønlandske identitet ved at flytte fokus fra 'at hun ikke var dygtig nok' til 'at der ikke var nogle som tog ansvar for at lære hende det'. Her tolker jeg, at ansvaret ligger hos dem, som 'har ville det her og det her med folkeskolen i Grønland' - den danske stat.

Silje italesætter ligeledes det, jeg tolker som sammenskabte viden i den sprogekulturelle konsultation, nemlig 'den danske måde er ikke *altid* lig med den rigtige'. Den fungerer som en forklaring på, hvorfor vi alle i den sprogekulturelle konsultation indgår i et hybridt fællesskab, hvor vi på nogle tidspunkter ikke har kunne tage ejerskab over vores grønlandske identitet. På nogle tidspunkter er vi usikre på, om vi må repræsentere Grønland. Samtidig er den sammenskabte viden som giver os mulighed for at tage ejerskab over *manglen* på vores grønlandske identitet. Ved at blive opmærksomme på, hvordan det har været en politisk strategi at gøre os danske, kan vi bedre forstå, hvorfor grønlandsk kultur sjældent er blevet italesat for os på en 'let' og 'munter' måde. Eller, hvorfor det har været svært at opsøge den med en 'let' og 'munter' tilgang. Ved at tage ejerskab over manglen på grønlandsk identitet, kan vi tilgå viden om grønlandsk sprog og kultur ud fra nysgerrighed frem for skam over, at vi ikke har 'været dygtige nok til at opsøge viden'. Muligheden for at opsøge viden om Grønland, har ikke været tilgængelig ud fra forståelsesrammen 'den danske måde er lig med den rigtige'.

4.2.6 Delkonklusion

I anden analysedel har jeg belyst, hvordan de sprogekulturelle konsulenter italesætter, folk, som offentligt skal repræsentere Grønland. Der har ikke været mange i årenes løb, og der dermed er en vis identifikation og stolthed forbundet med at se dem repræsentere Grønland. Det betyder også, at disse mennesker har ansvaret for at mange mennesker ikke føler sig misrepræsenteret. De skal dermed fremstå som en 'eksemplarisk grønlænder'.

Jeg har derudover belyst, hvordan de sprogekulturelle konsulenter mener at overlevelse i Grønland i mange år har betydet at gøre sig dansk. Man har ikke kunne tage ejerskab over sin grønlandske identitet, og der kan derfor være en usikkerhed forbundet med at se folk repræsentere Grønland. Hvis

man skal spejle sig i noget grønlandsk, skal det være godt nok til danskerne. Derfor kan det være svært at adskille konstruktiv kritik af en grønlænder i en offentlig dansk kontekst, med kritik af grønlænderen selv og endda kritik af alle grønlændere. De sprogekulturelle konsulenter italesætter ligeledes, at når man har mulighed for at tage ejerskab over sin grønlandske identitet, behøver repræsentanten ikke længere sørge for at man er tryk. Hertil har jeg foreslået det kulturelle script ”Julie Berthelsen-fænomenet”.

Jeg har samtidig belyst, hvordan ens grønlandske etniske rødder er blevet defineret af danskerne og kan blive en måde en person repræsenterer Grønland. Her anser mange danskere, grønlændere som en homogen masse, som er godt at skille sig ud fra ved ikke at ligne en grønlænder. Her bliver man inkluderet i et dansk fællesskab, men ekskluderet fra tilhørsforhold til ens grønlandske relationer. Når personen derimod har italesat at vedkommende er fra Grønland, er der ligeledes et pres om at leve op til ’den eksemplariske grønlænder’. Ellers kan man nemt blive udelukket fra det danske fællesskab igen. Hertil, har jeg foreslået de kulturelle script ”at ligne en grønlænder” og ”ikke at ligne en grønlænder”.

Derudover har jeg belyst, hvordan grønlandske politiske holdninger kan afvige fra ’den danske måde er lig med den rigtige’, da danskere ikke anser grønlandske politiske holdninger som mangfoldige. Enten er grønlændere ukritisk en del af Rigsfællesskabet eller også er de ikke. Derudover kan man støde folk væk ved at påpege strukturel racisme i grønlandsk-danske politiske relationer. Det betyder, at man som grønlænder med politiske holdninger, skal passe på, da disse kan gå ud over mange mennesker med tilhørsforhold til Grønland. Hertil har jeg foreslået det kulturelle script ”at passe på”. Især som offentlige personer, men også i mere intime kontekster.

Jeg har ligeledes argumenteret for, at effekten af komplimenter eller fornærmelser mod grønlændere, i højere grad bunder i manglende pragmatiske strategier til at italesætte grønlandsk kultur, end det gør i kollektivistiske kulturnormer. Det gør det, fordi der under moderniseringsperioden opstod en veluddannet og religiøs grønlandsk elite. Det betød at man skulle præstere på ’den danske måde’ og forbandt grønlandsk kultur med frygt for at komme i helvede, eller noget der lignede. Det betyder, at disse mennesker ikke kunne tage ejerskab over deres egen kultur. Ligeledes at deres efterkommere må tage ejerskab over den manglende indførelse i grønlandsk sprog og kultur og undersøge, hvilke måder ’den danske måde ikke *altid* er lig med den rigtige’. Dette med henblik på at kunne tilgå en grønlandsk kulturel identitet med nysgerrighed fremfor usikkerhed over, om man må repræsentere Grønland, og skam over ikke at have opsøgt viden tidligere.

KAPITEL 5: DISKUSSION

I det følgende afsnit vil jeg diskutere om man kan forestille sig en forståelse af ‘danskerhad’ ud fra et hybridt afsæt frem for en kolonial tankegang. Derudover hvordan pragmatiske strategier, som ikke er mimetisk interpellation, kan tænkes og føles. Hvordan kan en ydmyg og nysgerrig tilgang til viden om grønlandsk sprog og kultur kan være med til at ændre forståelsesrammen ‘den danske måde er lig med den rigtige’, og skabe en forståelse for hybride subkulturer.

5.1 Konflikt eller krav på respekt?

Hvor går grænsen mellem at skabe konflikt og tage krav på respekt? Hvornår kan man selv definere grænsen og, hvornår er det noget man skal gøre i fællesskab med modparten?

I første analysedel: Inter-generational respekt i en postkolonial subkultur, har jeg artikuleret kulturelle scripts for “tiden er moden” og “at omgå danskerhad”. Disse scripts indeholder ikke det semantiske molekyle grønlander [m] ej heller komponenterne ‘folk fra Grønland [m]’ eller ‘en person fra Grønland [m]’ (Se analyseafsnit: 4.1.1 ”Tiden er moden” og 4.1.2 ’Danskerhad’). Det vil sige at disse scripts udelukkende er artikuleret ud fra personer, som har tilknytning til ‘her og Grønland [m]’. Det er altså underordnet, hvilke kategorier eller termer man definerer tilhørsforholdet ud fra. Det som er i centrum, er tilhørsforholdet.

Samtidig indeholder det kulturelle script for “at omgå danskerhad” et element af at udelukke nogle mennesker fra tilhørsforholdet til Grønland. Man tager afstand til dem, som ‘føler noget meget meget dårligt over for danskerne [m]’. Spørgsmålet bliver således, om disse mennesker er inkluderet i det kulturelle script for “tiden er moden”. Kan disse mennesker også sige noget ‘andet’ nu? Kan man forestille sig, at det her ‘andet’ er, hvad de her mennesker har prøvet at sige, da tiden ikke var moden? Men ikke havde pragmatiske strategier til at udtrykke på en måde som ‘danskerne’ forstod og accepterede? Derfor blev de måske kaldt ‘danskerhadere’, fremfor at blive lyttet til.

Måske er det ikke altid ‘danskerhad’, som man udtrykker ved at sige, når ens udtalelse bliver opfattet som: ‘jeg føler noget meget meget dårligt overfor danskerne [m]’, men et forsøg på at artikulere ens egen levevis, udfordringer, innovative løsninger og oplevelser. Hvis konsekvenserne tidligere har været for store til at man turde tage chancen, har et nyttigt alternativ været at tie stille. Måske er ‘tiden

moden' til at man kan sige højt, hvordan man faktisk godt kunne tænke sig en grønlandsk identitet. At man er nysgerrig på, hvad en grønlandsk identitet vil betyde for én selv, når ens grønlandsk-danske relationer har handlet og talt som de har. Hvilke kategorier kan jeg definere mig ud fra nu, som jeg ikke kunne før? Hvilke termer kan jeg bruge nu, som jeg ikke kendte til før? Hvordan kunne mine relationer definere sig ud fra kategorier og termer før, og hvordan kan de nu? Kan jeg forhandle forståelsesrammer med dem, så de får adgang til andre kategorier og termer? Hvordan gør jeg det på en respektfuld måde?

Måske behøver man ikke at 'danskerhade', men kan man 'grønlænder-elske'? Her er det væsentligt at påpege en diskurs om et kærlighedsbånd, der binder Grønland og Danmark sammen. "Jo oftere denne danske kærlighed og godgørenhed gentages i skrifter og taler og hverdagsfortællinger, jo varmere og mere inderlig bliver kærligheden - samt forventningerne om dens gengældelse" (Thisted, 2018: 85.). Denne forståelse bunder ligeledes i en kolonial tankegang, hvor grønlandere og danskere er to adskilte størrelser. Det hybride er utænkeligt. Ovenstående citat fra Kirsten Thisted's artikel: "En gift i blodet" italesætter, hvordan Danmarks kærlighed og godgørenhed forventes at blive gengældt. Det er altså en betinget kærlighed, og den efterlader ikke plads til had. Sandsynligvis er det også baseret på en ubalance i magtforhold, hvor 'Danmark elsker sig selv', og der ikke er efterladt plads til at 'Grønland kan elske sig selv'? Hvordan ser 'grønlandsk selvkærlighed' ud? På nogle punkter fremstår det måske absurd at tale om national selvkærlighed. På andre punkter gør det ikke. Måske er det kun absurd at tale om national selvkærlighed for en nation, for hvilken, det aldrig har været en muligt at eksistere uden?

Måske handler den nationale selvkærlighed netop om, at anerkende, hvilke udfordringer og innovative løsninger, som er skabt af den hybride levemåde, som har eksisteret siden Hans Egede satte fod i Grønland. Selvkærligheden opstår ved interessen i andres og egne oplevelser. Ikke ved at afskrive folks oplevelser som noget "følelsesladet fis", som Silje betegner danskernes reaktion på 'danskerhad' (Se analyseafsnit: 4.1.2). At tage folk alvorligt og respektere dem.

Forskellen fra før til nu, handler ikke nødvendigvis om, at er at mange mennesker er klar til at skabe konflikt. Rettere er forskellen fra før til nu, at mange mennesker er klar til at kræve respekt for sig selv og ældre generationer, hvilket mange mennesker ikke nødvendigvis har været før af frygt for konsekvenserne. Det betyder ikke at respekten ikke kan sameksistere med sorgen over, hvad man

selv og andre har oplevet, og har følt sig nødsaget til at tie. Sorgen over kun at blive set og hørt, hvis man var ‘dansk nok’, selvom man aldrig kunne blive det.

5.2 Hvordan udfordrer man følelser og antagelser?

Ovenstående diskussionspunkt rejser spørgsmålet: Hvornår er de pragmatiske strategier for at italesætte den grønlandske levevis, innovative løsninger, udfordringer og oplevelser en form for mimetisk interpellation? Og kan ens emotionelle betydningsdannelser give fingerpeg om dette?

I anden analysedel: Repræsentation af Grønland i hybride subkulturer, har jeg artikuleret kulturelle scripts for “Julie Berthelsen-fænomenet”, “at ligne en grønlænder”, “ikke at ligne en grønlænder” og “at passe på”. I det kulturelle script for “Julie Berthelsen-fænomenet” og “at passe på” har de sprogkulturelle konsulenter italesat, hvordan der er kan være en usikkerhed forbundet med at se en person repræsentere Grønland eller være den person. Usikkerheden opstår, da det man siger, kan have konsekvenser for mange mennesker. I det kulturelle script “at ligne en grønlænder”, har jeg argumenteret for, at mange danskere ser grønlændere som en homogen masse baseret på etnicitet. Men hvad sker der med usikkerheden ved at repræsentere Grønland, hvis man udfordrer den homogene antagelse i de situationer, hvor man støder på den?

Det vækker måske ubehag for mange at stille sig nysgerrig overfor udtalelser såsom “du ligner ikke en grønlænder”. Både for dem, som bliver konfronteret med de antagelser, der ligger til grund for udtalelsen, men også for den person, som skal udforske, hvilke pragmatiske strategier, som er tilgængelige i den specifikke situation. Hvilken relation har man til denne person og, hvordan ønsker man at relationen fortsætter efter interaktionen? Er personen i en position til at afgøre ens arbejdsomstændigheder? Har man mulighed for- og overskud til at håndtere interaktionen på en ‘let’ og ‘munter’ måde lige præcis den dag?

I nogle situationer er omstændighederne perfekte til at indgå i en samtale, hvor man udfordrer vedkommendes forestilling om grønlændere som en homogen masse. Andre gange er det små faktorer, som sørger for at det ikke lykkes, og hvad sker der så? Her opstår usikkerheden ved at repræsentere Grønland højst sandsynligt. Usikkerheden over, om man nu har dømt alle grønlændere, som vedkommende møder i fremtiden, til at blive betragtet som en homogen masse.

Hvis man selv er vokset op med 'den danske måde er lig med den rigtige', kan man så selv anse grønlændere som en homogen masse? I analysen har jeg argumenteret for at såfremt man er vokset op uden kendskab til grønlandsk sprog og kultur, kan etnicitet være den eneste identitetsmarkør, man kan basere sin grønlandske identitet på, fordi det er den eneste, som bliver spejlet og italesat i det danske samfund. Her er det væsentligt at påpege, hvordan denne identitetskategori er blevet defineret af danskerne. Måske er man ikke klar over, at der er noget som hedder grønlandske skønhedsideal, hvilke Silje påpeger i den sprogekulturelle konsultation (Bilag 2: 10). Det er hvad forståelsesrammen 'den danske måde er ikke *altid* lig med den rigtige' kan hjælpe én til. Nemlig alle de idéer og forestillinger, som man ikke har haft adgang til, men kan sørge for at man opnår flere pragmatiske strategier til at italesætte grønlændere som en heterogen befolkning.

Kan egen mangel på pragmatiske strategier til at italesætte grønlændere som en heterogen befolkning ligge til grund for den usikkerhed man føler, når man ser eller hører folk repræsentere Grønland? Hvis man ikke selv havde pragmatiske strategier til at stå i deres situation og udfordre forståelser af grønlændere som en homogen masse, bliver man måske netop usikker og nervøs på deres vegne. Men er udfordringen af forestillingen om grønlændere som en homogen masse en ny form for eksemplarisk grønlænder, som man skal leve op til?

På den ene side kan de pragmatiske strategier, som er accepterede i interaktionen måske være af en karakter, som falder inden for forståelsesrammen 'den danske måde er lig med den rigtige', og dermed være en form for mimetisk interpellation. Selvom de pragmatiske strategier er mimetisk interpellation - kan en udfordring af grønlændere som en homogen masse anses for at være en hybrid interaktion ligegyldigt hvad? Måske kan de emotionelle betydningsdannelser netop give et fingerpeg om, hvornår de pragmatiske valg man som grønlandsk eller grønlandsk-dansk tager, er mimetisk interpellation. Kan usikkerheden og nervøsiteten, man føler over at repræsentere Grønland, for eksempel give fingerpeg om, at man står i en situation hvor man selv eller modparten, anser grønlændere som en homogen masse baseret på etnicitet? Usikkerheden ved at repræsentere Grønland kan sandsynligvis være en god indikator på, at der er nogle kulturelle antagelser, man skal stille sig nysgerrig overfor. Enten ens egne eller modpartens. På den måde kan man forsøge at forhandle dem.

I analysen har jeg argumenteret for, at man både kan have følelsen af at man skal præstere i en dansk kontekst, men også i en grønlandsk kontekst. Her kan man måske tale om en forståelsesramme for

‘den grønlandske måde er lig med den rigtige’. Her underkender jeg ikke vigtigheden af at udforske, hvad denne forståelsesramme vil sige. Jeg påpeger dog problematikken ved at antage at alle, som er vokset op med grønlandsk-danske relationer har en forståelsesramme for hvad det vil sige. Netop på grund af moderniseringsperiodens indgriben. Det er tydeligt i min antagelse om, at ‘Havets Moder’ var delt viden i en grønlandsk-dansk sprogkulturel konsultation, selvom jeg først selv inden for de seneste par år er blevet bekendt med den. Der eksisterer altså en ambivalens, hvor mange med grønlandske tilhørsforhold af den ene eller anden slags er ved at opdage ‘den grønlandske måde’ og give betydning til følelser og handlingsmønstre, som man i sin opvækst ikke har kunne forstå. Samtidig kan eksistere en skam over ikke at opsøge grønlandsk sprog og kultur tidligere, som nemt kan komme op til overfladen når man bliver konfronteret med ‘den grønlandske måde’, som man ‘burde kende til’. Måske skal man ikke omgå denne skam, men være nysgerrig på den. Hvorfor kender jeg ikke til de her myter, hvorfor kan jeg ikke det grønlandske sprog? Og samtidig være nysgerrig overfor andre grønlændere, og ikke antage kendskab til grønlandsk sprog og kultur. Når man anser fralæggelsen af grønlandsk kulturel identitet som en beskyttelsesmekanisme og overlevelsesstrategi i et dansk samfund fra ens grønlandske relationers side, er det måske netop som Silje italesætter det – nemmere at være i (Se analyseafsnit: 4.2.5 Interkulturelle emotioner). Herigennem hvilke historiske og politiske tiltag, som har indflydelse på manglende kendskab til grønlandsk sprog og kultur.

Det leder mig til argumentationen for, at man kan tage ejerskab over sin manglende grønlandske identitet. Det kan både være en ydmyg måde at tilgå viden om grønlandsk sprog og kultur fra folk, som har mere viden. Samtidig en ydmyg måde at ændre fortællingen om privilegier i det danske samfund. I analysen har jeg argumenteret for, at det ikke nødvendigvis er kollektivistiske kulturnormer, som forstørre effekten af komplimenter og fornærmelser overfor gruppen, men manglende pragmatiske strategier til at tage ejerskab over grønlandsk identitet. Kan den mængde af fællesskab, man har eller ikke har med sine grønlandske relationer, kaste lys over problematikker ved forståelsesrammen ‘den danske måde er lig med den rigtige’? For eksempel hvis man bruger den pragmatiske strategi ‘desværre’ når man fortæller hvor lidt kendskab man har til grønlandsk sprog og kultur. På den måde kommunikerer man, at havde man haft et valg, ville man gerne kunne tale grønlandsk. På den måde italesætter man ligeledes, hvordan det kan opfattes som et privilegie at kunne tale grønlandsk og støtter ‘den grønlandske måde’ uden at påstå, at man er fuldgyldigt medlem af kategorien ‘grønlænder’. Samtidig uden at påstå, at man er fuldgyldigt medlem af kategorien ‘danser’. Man optager en hybrid kategori som grønlandsk-dansk.

En anden pragmatisk strategi kunne være at italesætte, hvordan det er et privilegie at ens familie havde mulighed for at tage til Danmark sammen, da det var tid til at komme på skoleophold i Danmark. Selvfølgelig på bekostning af relationer i lokalsamfundet i Grønland. Her italesætter man, hvordan fællesskabet i familien er et privilegie, så børnene ikke behøvede at opleve den isolation, som mange andre har oplevet. Sandsynligvis er der alligevel et element af isolation i mødet med fremmedgørelse i det danske samfund. Men sammenholdet i familien er ikke helt uden betydning. Jeg har selv oplevet at det gør modparten opmærksom på, hvor isolerende en oplevelse det angiveligt var for mange grønlændere at komme til Danmark uden et netværk eller velkendte relationer. På den måde kan tilhørsforholdet til andre blive en måde at skabe større opmærksomhed på ‘den danske måde er ikke altid den rigtige måde’, da det resulterede i isolation fra relationer, sprog og kultur, og har haft konsekvenser. Samtidig kan man få øje på de måder man har tilhørsforhold til Grønland og, hvilke man kan blive klogere på ud fra en nysgerrig emotionel betydningsdannelse.

Imidlertid opstår spørgsmålet, er det kun folk med grønlandske identitetsmarkører, som har ansvar for at skabe pragmatiske strategier for at italesætte moderniseringsperioden på en anderledes måde? Det er en måde at tilegne sig andre kulturelle antagelser om grønlandsk-danske relationer på interpersonelle- og forhåbentlig også på politisk plan. Det kræver at folk med en homogen forestilling om grønlændere baseret på etnicitet tager ansvar og giver plads til andre kulturelle antagelser. Det er i sig selv en udfordring, da det kan rykke ved en forestilling om Danmark som en fejlfri og godgørende nation. Men kan man også tilgå denne problematik ud fra en nysgerrig emotionel betydningsdannelse?

KAPITEL 6: KONKLUSION

I specialet har jeg undersøgt, hvilke kulturelle antagelser, som danner grundlag for forståelsesrammer i grønlandsk-danske relationer. For at belyse dette, har jeg afholdt en sprogekulturel konsultation, ud fra hvilken jeg har artikuleret kulturelle scripts for “Tiden er moden”, “at omgå danskerhad”, “Julie Berthelsen-fænomenet”, “at ligne en grønlænder”, “ikke at ligne en grønlænder” og “at passe på”. Jeg har derudover belyst, hvilke postkoloniale identiteter og interkulturelle emotioner, som udspiller sig i disse hybride subkulturer.

Analysen vidner om, at en anden forståelsesramme for moderniseringsperioden i 1950-60'erne betyder, at noget ‘andet’ kan siges nu, som ikke kunne siges før. De sprogekulturelle konsulenter

italesætter, hvordan 'tiden er moden'. I analysen påviser jeg, hvordan tiden er moden til at forhandle kulturelle antagelser såsom 'danskerhad', uden at jeg kommer med et endegyldigt forslag på en genforhandling. Jeg har artikulert, hvordan 'danskerhad' både kan udelukke folk fra fællesskabet 'dansker' og 'grønlænder' ud fra forståelsesrammen 'den danske måde er lig med den rigtige'. I diskussionen peger jeg mod en hybrid forståelse af ordet, hvor man er opmærksom på, hvordan den kulturelle antagelse har påvirket folk med grønlandsk-danske relationer, fremfor kun 'grønlænderne' eller kun 'danskerne'. Analysen foreslår ligeledes, hvordan forståelsesrammen 'den danske måde er ikke *altid* lig med den rigtige' kan hjælpe til at forstå ældre generationer i nogle hybride subkulturer, hvor der har været fravær af respekt qua moderniseringsperioden. Respekten opstår ved at forstå, hvordan de har forsøgt at beskytte deres børn fra stigmatisering i det danske samfund. Det kan genetablere en selektiv rolle i situationelle kontekster, hvor tidligere erfaring med stigmatisering af grønlandere ellers kunne resultere i, at tolke egne grønlandske relationers handlinger med selvsamme stigmatisering. Det efterlader ligeledes plads til, at grønlandske codesystemer kan italesættes og grønlandske relationer anses som værdige.

Analysen vidner ligeledes om, at forståelsesrammen 'den danske måde er lig med den rigtige' eksisterer i kulturelle antagelser vedrørende repræsentation af Grønland. Der har ikke været mange offentlige grønlandske repræsentanter i danske kontekster i løbet af årene. Derfor har disse personer været udsat for pres om, at mange mennesker skulle føle sig tilpas og velrepræsenterede. Ligeledes hvordan manglende ejerskab over grønlandsk identitet gør det svært at adskille kritik af en enkelt person fra kritik af alle grønlandere. I analysen påviser jeg ligeledes, hvordan grønlandere kan blive defineret som en homogen masse baseret på etnicitet af danskerne. Hvis man adskiller sig fra denne masse, bliver man inkluderet i et dansk fællesskab for eksempel ved 'ikke at ligne en grønlander'. Man skal dog leve op til forestillingen om en 'eksemplarisk grønlander', ellers kan man nemt ekskluderes. Man bliver ekskluderet fra tilhørsforholdet til ens grønlandske relationer, men små kendetegn baseret på en homogen forestilling om etnicitet, kan være deres eneste holdepunkt for tilhørsforhold til grønlandske relationer. For eksempel høje kindben. Derudover har jeg påvist, hvordan grønlandske politiske holdninger kan afvige fra forståelsesrammen 'den danske er lig med den rigtige'. Det resulterer i, at danskere ikke anser grønlandske politiske holdninger som mangfoldige, men at grønlandere enten skal indgå i Rigsfællesskabet som ukritiske medlemmer eller slet ikke. Jeg argumenterer ligeledes for, at homogene opfattelser af grønlandere ud fra for eksempel etnicitet eller politiske holdninger, resulterer i manglende pragmatiske strategier til at italesætte

grønlandsk kulturel identitet, både ‘før’ og ‘nu’. Jeg argumenterer for, at dette er grunden til at komplimenter eller fornærmelser har stor effekt på, hvordan man repræsenterer Grønland, fremfor kollektivistiske kulturnormer. I diskussionen peger jeg derimod på, hvordan tilhørsforhold til grønlandske relationer kan belyse, at ‘den danske måde ikke *altid* er lig med den rigtige’. Det kan nemlig gøre opmærksom på moderniseringsperiodens indvirkning på de kollektivistiske kulturnormer i Grønland og, hvordan de kan påskønnes i dag. Analysen vidner ligeledes om, hvordan en veluddannet og religiøs grønlandsk elite skulle præstere på ‘en dansk måde’ og, hvordan det kan resultere i manglende ejerskab over grønlandsk identitet. Ligeledes, hvordan efterkommere af disse nu må tage ejerskab over manglende grønlandsk identitet for at undersøge, hvilke måder ‘den danske måde ikke *altid* er lig med den rigtige’. På den måde kan man tilgå en grønlandsk kulturel identitet ud fra nysgerrighed, fremfor skam og usikkerhed over om man må repræsentere Grønland.

På baggrund af specialet kan jeg dermed konkludere, hvordan der sameksisterer en postkolonial subkultur med mange hybride subkulturer. I disse kan emotionelle betydningsdannelser give fingerpeg om, hvorvidt man selv, eller den man taler med, anser grønlændere som en homogen masse baseret på for eksempel etnicitet eller politiske holdninger. Samtidig er ‘tiden moden’ til, at man kan udforske pragmatiske strategier som kan udfordre denne kulturelle antagelse hos sig selv og andre, uden skam og usikkerhed over om man må repræsentere Grønland.

KAPITEL 7: LITTERATURLISTE

- Alba-Juez, L. (2022) Emotion in Intercultural Interactions. In I. Kecskes (Ed.), *The Cambridge Handbook of Intercultural Pragmatics*, pp. 334-360. *Cambridge: Cambridge University Press*.
- Anchimbe, E. A. (2018) Postcolonial Pragmatics: A Theoretical framework for postcolonial multilingual societies. In *Offers and Offer Refusals: A Postcolonial Pragmatics Perspective on World Englishes*, pp. 29-62. *John Benjamins Publishing company*.
- Berthelsen, J (2023) Aki-Matilda Høegh-Dam: Vi burde kunne tale grønlandsk i Folketinget, <https://sermitsiaq.ag/node/244303> [25-5-2023]
- Bjørnsson, I. (2016) “Vi har ikke behov for forsoning...” - Det danske selvbillede i relation til Grønland 1953-2015, pp. 117-151. In *Temp – Tidsskrift for Historie* 7(13).
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015) Kvalitative metoder. *Hans Reitzels Forlag, København*.
- Dagens Grønland (2015) Minedrift – mellem utopier, realiteter og forbandelser, https://www.dagensgronland.dk/file/115/027_Minedrift_MellemUtopierRealiteterOgForbandelser.pdf [23-5-2023]
- Dansk Forfatter Forening [DFF](2022) Maria Bach Kreutzman, *Bestarium Groenlandica*, <https://danskforfatterforening.dk/86-maria-bach-kreutzmann/udgivelser/bestarium-groenlandica/> [16-05-2023]
- Den danske ordbog [DDO] (u.å) Strukturel racisme,

- <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=strukturel%20racisme> [15-05-2023]
- Deumert, A; Storch, A (2020) Introduction: Colonial linguistics – then and now. In Deumert, A; Storch, A; Shepherd, N. (Ed.) *Colonial and decolonial linguistics: Knowledges and Epistemes*, pp 1-21. *Oxford University Press*.
- Dictionary (2023) Slang dictionary: Girl next door, <https://www.dictionary.com/e/slang/the-girl-next-door/> [10-05-2023]
- DR (u.å) Danmarks næste klassiker, https://www.dr.dk/drtv/serie/danmarks-naeste-klassiker_83117 [27-05-2023]
- DR (2019) SPØRG EKSPERTEN Donald Trump vil købe Grønland - hvorfor er det så interessant netop nu? <https://www.dr.dk/engagement/taet-paa/spoerg-eksperten-donald-trump-vil-koebe-groenland---hvorfor-er-det-saa-interessant-netop-nu-> [23-5-2023].
- Ezzy, D. (2010) Qualitative Interviewing as an Embodied Emotional Performance. In *Qualitative Inquiry*, 16(3) pp. 163–170. *SAGE publications*
- FN (2021) Sprog og politik i Grønland, <https://unric.org/da/sprog-og-politik-i-groenland/> [14-03-2023]
- FN (2023) Danmark og Grønland må forholde sig til kolonialismens negative sider, <https://unric.org/da/danmark-og-groenland-maa-forholde-sig-til-kolonialismens-negative-sider/>
- Goddard, C. (2006) *Ethnopragmatics, Understanding Discourse in Cultural Context*. *Mouton De Gruyter, Berlin*
- Goddard, C. (2017) Ethnopragmatic perspectives on conversational humour, with special reference to Australian English. In *Journal of Language and Communication*, pp. 55-68
- Goddard, C. (2018) Ten Lectures on Natural Semantic MetaLanguage: Exploring Language, Thought and Culture Using Simple, Translatable Words.
- Jensen, L. (2016) Postcolonial Denmark: Beyond the Rot of Colonialism? In *Postcolonial Studies*, 18(4)
- Kecskes, I. (2022) The Theoretical Framework of Intercultural Pragmatics. In *The Cambridge Handbook of Intercultural Pragmatics*, pp. 83-104. *Cambridge Handbooks in Language and Linguistics*.
- Kristensen, K. (2022) Spiralsagen: disse forhold skal undersøges, <https://sermitsiaq.ag/node/239882> [08-05-2023]
- Levisen, C. (2013) Cultural Semantics and Social Cognition: A Case Study on the Danish Universe of Meaning. In *The NSM approach to linguistic and cultural analysis: Key issues in contemporary cultural semantics*", pp. 42-79. *Berlin, Boston: De Gruyter Mouton*
- Levisen, C; Sippola, E. (2019) Postcolonial Linguistics: The editors' guide to a new interdisciplinary, pp. 1-13. In *Journal of Postcolonial Linguistics*.
- Loftsdóttir, K. & Jensen, L. (2012) Whiteness and Postcolonialism in the Nordic Region: Exceptionalism, Migrant Others and National Identities. *Routledge, London*
- Religion.dk (2021) Grønlandsk maskedans har været tæt på at forsvinde, men er idag en vigtig identitetsmarkør, <https://www.religion.dk/interview/gronlandsk-maskedans-har-vaeret-taet-pa-forsvinde-men-er-i-dag-en-vigtig-identitetsmarkor> [16-05-2023]
- Savin, S. (2020) »Forestil dig 15.000 mennesker på gaden for Grønland – det ville være fantastisk«, <https://www.information.dk/udland/2020/06/forestil-15000-mennesker-paa-gaden-groenland-vaere-fantastisk> [16-05-2023]
- STM (u.å) Grønland, <https://www.stm.dk/statsministeriet/rigsfaellesskabet/groenland/> [24-05-23]
- Synnestvedt, A. M. & Sørensen, H. N. (2022) Statsminister undskylder til eksperimentbørn:

Konsekvenserne har været umenneskelige, <https://knr.gl/da/nyheder/statsminister-undskylder-til-eksperimentb%C3%B8rn-konsekvenserne-har-v%C3%A6ret-umenneskelige> [08-05-2023]

Thisted, K. (2018) "En gift i blodet" følelsesøkonomier i de dansk-grønlandske relationer. In *Kultur og klasse: Skyld og skam i Skandinavien* (125), pp. 71-93.

VisitGreenland (2023) Tuniit: en guide til inuit tatoveringer i Grønland, <https://visitgreenland.com/da/artikler/tunniit-a-guide-to-inuit-tattoos-in-greenland/> [16-05-2023]

Wa Thiong'o, Ngugi (1986) *Decolonising the Mind: The Politics of Language in African Literature*.

Wierzbicka, A. (2003) *Cross-Cultural Pragmatics: The Semantics of Human Interaction*

7.1 Bilag

Bilag 1: Start-historier i den sprogkulturelle konsultation

Bilag 2: Transskription af den sprogkulturelle konsultation

Bilag 3: Semantiske primer og deres grammatiske kontekster